Uj! Uj!

Bolgár főkötő.

Guttmann Zsigmond

a „Csipkekirályné"-hez,

csipke-, himzés-, függöny- és divatáru-kereskedése,

BUDAPEST, IV. kerület, váczi utcza 25-ik szám alatt.

Ajánlja a legnagyobb ☛ **UJDONSÁGOKAT** ☚ a következő czikkekből:

Jersey-TRICOT-derekak 2 frt 50 kr.-tól kezdve, **TRICOT-fin-öltözetek** 4 frttól kezdve, **TRICOT-gyermek-ruhácskák** 2 frt 20 kr.-tól kezdve, **Berlini kendők, Fantasie- és zsenilia-kendők, Pellerin, szinházi kendők és főkötők, shawlok, echarpok** a legujabb kivitelben, **csipke-kendők, Plastron, jabots, fátyolok, paszománt-diszitések, nyak- és divat-szalagok, rüche-ök és nyakravaló csíkok, csipkék, csipkekelmék, himzések** ismeretes jó minőségben, rendkivül olcsó, de szabott árakon.

UJDONSÁG: bolgár főkötő, mint a képen, gyöngydiszitéssel, drbja 3 frt minden szinben.

Minták, rajzok bérmentve. — Meg nem felelő készséggel kicseréltetik.

☛ **Folytonosan érkező ujdonságok a karácsonyi piaczra.** ☚

☛ **Minden vasárnap maradékok eladása.** ☚

☛ **Több mint 4000 darab** ☚

férfi-ing

kizárólag a legfinomabb Schroll-féle R chiffonból, kitünő jó szabással, tulhalmozott raktár miatt decz. hó 6-tól kezdve, mélyen **leszállitott áron**, dbját **2 frtért** (2 frt 50 kr. helyett) árusit el

LATZKOVITS A.

speciális készitője jó szabásu férfi-ingeknek

BUDAPEST,

váczi utcza 22. sz., (nemzeti szálloda épülete).

...gyanitt bizományi gyári raktár dr. JAEGER GUSZTÁV ...anár normál gyapju-áruiból, eredeti gyári árakon.

☛ *Meg nem felelő áruk készséggel visszavétetnek.* ☚

A cs. kir. szabadalm. 2991

KÖSZVÉNY-SZESZ

á ltalánosan klosterneuburgi

GICHTFLUID

név alatt ismert (a rendőri egészségügyi laboratorium által megvizsgálva és a cs. r . szabadalom valamint a törv. bejegyzett védjegy által forgalma biztositva) valóságos különlegesség!

KÖSZVÉNY ÉS CSÚZ,

test, izom és ideggyengeség, az egyes idegek bénulása, hát- és derékfájdalmak, altesti és a vastaghus görcsei, kolika ficzamodások stb. ellen.

Ára fél üveg 50 kr., 1 nagy üveg 1 frt, postán 15 kr.-ral több.

Főletét és postai szétküldés:

Hofmann A. gyógyszertára Klosterneuburgban.

Főraktár Magyarország részére:

Török József gyógyszert., Budapest, király-utcza 12.

Továbbá kapható a következő gyógyszertárakban: **Kassán:** Wandraschek K. **Győrött:** Petri P. **Szegeden:** Barcsay K. **Versecz en:** Müller O. **Triesztben:** Pranden R. **Eszéken:** Dienes J. C. **Czernowitzban:** Alth E. **Brassóban:** Kugler F. **Temesvárott:** Jahner C. M., Klausmann és Albert. **Debreczenben:** Dr. Rotschnek. **Székesvárott:** Say Rezső. **Szabadkán:** Joó. **Pozsonyban:** Dr. Adler, Érdy István, vala int az osztr.-magyar birodalom legt. gyógyt.

NB. Mindenkor csak a KLOSTERNEUBURGI KÖSZVÉNYSZESZ kérendő, s a törv. védjegy megtekintendő

Dr. Lengiel F. nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirból ha annak törzsét megfurták, kifolyik, ember emlékezet óta a legkitünőbb szépitőszernek van ismerve; ha pedig e nedv a föltaláló utasitása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bir. Ha azzal **arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán ez gyöngéddé és fehérré válik.** E balzsam kisimitja az arczon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczszint ád; a bőrnek fehérséget, gyöngédség és frisseséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt a szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőratkát és minden egyéb bőrszenynnet eltávolit. Egy korsóval használati utasitással együtt 1 frt 50 kr.; póstán küldve 10 krral több. **Fő letét Magyarország számára Török József, gyógyszerésznél, Budapest király-utcza 12. szám; Pozsonyban**

RADAIN FÜRDŐ savanyúviz-forrás

legtartalmasabb szikeny-s lavany-savanyúviz. Garod kisérletei bebizonyitották, hogy a szénsavas lavany a legjobb és legbiztosabb gyógyszer köszvényben szenvedők számára.

Déli vasut-állomás Regede.

A. Radaini savanyuviz

Fudakozódások és megrendelések a Radaini fürdő-igazgatósághoz intézendők

Radain a legjobb asztali viz.

Leirások és árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Gazdag szénsav-szikeny- és lavany-tartalma által a Radaini savanyú viz különleges gyógyszerként hat: köszvénynél, epe-, hólyag- és vesekövek nél, arany-érnél, görvélynél, golyvánál, sárgaságnál, gyomorbajoknál és egyáltalában hurut- és idekbajokban. Olcsó fürdők, lakások, vendéglő.

Főraktárak Budapesten: Edeskuty L. és Mattoni & Wille uraknál.

Kapható minden nevezetesebb gyógyszertárban és füszerkereskedésben.

Egészen uj! Egészen uj!

Eddig utol nem érve

szépség és diszre nézve, az én valódi amerikai **eredeti arany-double pánczél-óraláncz aim** hű utánzatai a valódi aranyláncz oknak, s ezektől meg sem különböztethetők. Százféle alakuak, s valódi jó aranynyal sulyosan megaranyozva, sohasem vesztik el fényüket. Eredeti amerikai pánczél-óraláncz ok rugó-karikával és karabélylyal frt **3.50,** ugyanazok fityegővel frt **4.50;** női óraláncz ok, frt **3, 4, 5, 6. Hat évi jótállás,** hogy a láncz nem veszti el fényét.

Száz és százan t. vevőim közül, kik e lánczokat tőlem meghozatták, mintegy elbüvölve és elragadtatva lettek pompájuk és olcsóságuk által; s ezennel kinyilvánitom, hogy mindenkinek, ha a láncz nem tetszenék, pénzét kifogástalanul visszaszolgáltatom.

Valódi uj-arany remontoir-óra legfinomabb uj-arany lánczczal tokban, csak frt 9.50.

Elsőrendü, irásbeli jótállással három évre.

Egyedüli és kizárólagos megrendelési helye az egész Ausztriában utolérhetlen hirében álló

Órák és lánczok gyári raktára,

E. LEVIT,

Wien, I. Bez. Adlergasse 12., 2. Etage.

Vidéki megrendelések csakis az összeg előleges beküldése vagy utánvét mellett. Nem tetsző tárgy kifogás nélkül kicseréltetik.

Cäsar és Minka,

köztudomásulag ismertlegnagyobb európai kutyatenyésztés, arany és ezüst, s állami és egyesületi érmekkel kitüntetve.

Zahna, Szászországban.

Ajánl **luxus-, vadász- és salonebecskéket,** ugyszintén őrző és védő ebeket, *minden fajtából,* a legnagyobb hegyi kutyától s ulmi doggetól a legkisebb salon-ebecskéig. Az állandó 3046

elárusitó kiállitás Wittenbergben

közvetlenül a pályaudvar mellett van Elba melletti Wittenbergben (valamennyi vonat megálló helye). *Választék több száz kutyából különböző fajtákból. — Árjegyzékek német és franczia nyelven* ingyen és bérmentve. — *„A nemes fajú eb nevelése ápolása, idomitása és betegségeinek gyógykezeléséről"* szóló röpirat, mely tökéletes kézikönyvül szolgál minden tenyésztő- és kedvelőnek, s vadásznak, 50 eredeti képpel, német és franczia nyelven

---

Brünni kelme

egy elegáns őszi vagy téli

ÖLTÖNYRE

3.10 méter hosszu darabokban, teljesen elégséges egy férfi öltönyre

a finom frt **4.80**

a legfinomabb frt **7.75**

a legeslegfinomabb forint **10.50**

valódi gyapjukelme

Palmerston és **Boy téli kabátokra** méterje frt 2.50—5 frt. **Loden** frt 2.25—3 frtig. **Női posztó** méterje frt 1.25-től frt 2.50-ig, küldi bárhova postautánvétellel a következő fin. posztó gyári raktár

SIEGEL-IMHOF

Brünn, Ferdinandsgasse 2.

Nyilatkozat. **A** fenti czég kelméi tartós és izléses készités által különösen kitünnek. A czég ismert lelkiismeretessége és tekintélyes versenyképessége az-irant is kezeskedik, hogy csak a legjobb áru a kiválasztott minta szerint szállittatik. — Kivánatra fenti raktár küld *mintákat ingyen és bérmentve.* 2979

☛ **Karácsonyi ajándékok!** ☚

Ifj. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

Budapesten, muzeumkörút a nemzeti szinház bérházában kapható:

Képeskönyvek 2–3 éves gyermekeknek.

Képes versek a kicsikék számára. Elpusztithatlan szines képekkel. Ára 1 forint 60 kr. — **Kicsinyek világa.** Nagy, elpusztithatlan képeskönyv szines képekkel a szemléleti oktatásra. Ára 2 frt 60 krajczár. — **Verses állatképek.** Ujdonság. Magyar remekirók műveiből az ifjúságnak átalak. összegyüjtötte Kalocsa R. Szines képek. Ára 80 kr.

4–6 éves gyermekeknek.

Képes abc és verses könyv, irta Lajos bácsi. Képes versek, szines képekkel. Ára 1 frt. — **Képek a szemléleti oktatásra,** a kicsinyek világa, irta Lajos bácsi. Szines képekkel. Ára 2 frt. — **Gyermekek öröme,** képes könyv sok vers és szines képpel. Irta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekek mulatsága,** képes könyv, csinos szines képekkel és olvasmánynyal. Irta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekkerti csokor.** Dalok, szavalmányok és társasjátékok kis gyermekek számára. Ára kemény kötésben 70 kr. — **Kedvencz könyvem,** mesék és versecskék kis gyermekek számára, irta Faylné Hentaller Mariska. Szép szinezet képekkel és fametszetekkel. Ára elegáns kiállitásban frt 1.60. — **Erdőssy.** Gyermekmesék szines képekkel. Csinos kötés. 60 kr. **Walter.** Regekunyhó, rövid mesék és elbeszélések kis fiuk és leányok számára. Szines kép és fametszetekkel, csinos kötés, frt 1.20. — **Dalfüzér,** irta Lukács Pál. Ára csinos piros kötésb. 40 kr. — **Kis pajtások könyvesháza,** hazafias versecskék és olvasmányok, irta Bolygó (Erdélyi) bácsi. Ára füzve 30 krajczár. — **Robinson Crusoe.** Ujdonság. Az ifjuság számára irta Sándor M. Szines képekkel. Ára 1 frt 60.

7–10 éves gyermekeknek.

Tündérmesék, elmeséli Tóni bácsi. Kedvelt tündérmesék válogatott gyüjteménye. Nagy szines képekkel. Ára 1 frt 20 kr. — **Kalocsa. Igaz történetek és mesék.** Az ifjuság számára a legjelesebb kutfők után irta a tanitó néni. 18 szines képpel és számos fametszettel. Ára csinos kötésben 1 frt 40 kr. — **Tündérkert,** legszebb, legujabb tündérmesék és elbeszélések gyüjteménye, kis és nagy gyermekek számára összeállitotta Kalocsa Róza, sok fametszvény és 18 szines képpel. Ára csinos kötésben 2 frt 40 kr. Aranyozott diszkötésben 3 frt 20 kr. — **Kis mesék.** Népmesék és elbeszélések gyermekek számára, irta Faylné Hentaller Mariska. Számos szines képpel és fametszettel. Ára csinos aranyszegélyzett kötésben 1 frt 80 kr. — **Leányvilág** 1886. 1884—1885 kötve egy-egy 4 frt.

12–14 éves gyermekeknek.

A nagy világ. Mulattató és ismeretterjesztő olvasmányok földrajzi és természettudományi alapon. Sok fametszettel. Ára kemény csinos kötésben 1 frt 20 kr. — **Saadi Piruz keleti tündérregék.** Az arab és török regevilág gyöngyeinek irodalmunkban eddig kiadatlan gyüjteménye, öt szines képpel, diszesen kötve, ára 2 frt. — **Délszaki ég alatt.** Utazás a magas Pirénéktől a tengerig, irta Vajda Viktor. Franczia eredeti fametszvényekkel, csinos kötésben. Ára 2 forint 40 krajczár. — **Mondafüzér.** Ujdonság. Különböző népek őskorából a lovagok korából és az ujkorból; a magyar ifjuság számára irta Clio. 6 szines s 40 fametszésü képpel. Ára csinos kötésben 3 frt 60.

Felnőtteknek.

Magyar átalános levelező és házi titkár. Gyakorlati utmutatás a közéletben előforduló családi és más levelek, kereskedelmi és üzleti fogalmazványok és folyamodványok helyes szerkesztésére, számos példával felvilágositva, szerkesztette Knorr Alajos. Ára diszes vászonkötésben frt 5.20.

KINCSEM-SORSJEGYEK 3031

à 1 frt 11 sorsjegy csak 10 frt

Főnyeremény készpénzben

50.000 frt

Kapható a fő elárusitásban

LŐRY J. bank- és váltó-üzletében

a «Magyar Mercur» kiadóhivatala

Budapest, Hatvani-utcza 17. sz. a.

Nélkülözhetetlen sorsjegybirtokosok, tőkepénzesek, spekulánsok, takarékpénztárak, letéti és árvaszéki hivatalok számára a

«MAGYAR MERCUR»

hiteles sorsolási tudósitó és pénzügyi szakirat.

Előfizetési ára egész évre csak 2 frt.

51-IK SZÁM. 1886. BUDAPEST, DECZEMBER 19. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre — 6 • | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt, félévre — 4 • | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 • | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

BAJZA EMLÉKEZETE.

A MAGYAR IRÓK és művészek társasága ez idén igen méltánylandó kezdeményenyel lépett föl. Estélyeket, melyeken találkozott a fővárosi irodalmi és művészi világ, már azelőtt is rendezett s ezek között olyanokat is, melyeknek az ott fölolvasott vagy elszavalt művek, az előadott zene- és énekdarabok megadták az irói és művészi jelleget. Ez idén azonban olyan estélyeknek nyitotta meg sorát, melyek valódi irodalmi emlék-ünnepeknek mondhatók, a mennyiben czéljuk az irodalom vagy művészet terén kimagasló egy-egy jelesünk emlékezetét föleleveníteni.

Az e hó 11-én tartott ilynemü első estély Bajza József, a jeles magyar kritikus, költő és történetiró emlékezetének volt szentelve. Beöthy Zsolt nyitotta meg az elhunytnak irodalmi munkásságáról tartott alapos és vonzó szabad előadással, leginkább kritikai működését fejtegetvén, mely téren Bajza irodalmunk legkiválóbbjai közé tartozott, sőt mondhatni úttörő vala.

Beöthy után, a mi nem kevéssé emelte az estély különös érdekét, az elhunyt jelesnek iró *leánya,* Beniczky-Bajza Lenke emlékezett meg elhunyt atyjáról, s arról a benyomásról, melyet a szigoru kritikus az akkor még gyermekleánykának azon elhatározására gyakorolt, hogy irónő legyen.

Ez alkalmat fel kivánjuk használni arra, hogy apáról és leányáról egyszerre szóljunk e lapokban; az apáról, kiről a «Vasárnapi Ujság» már több izben megemlékezett, inkább abból a szempontból, melyből öt Beöthy Zsolt is méltányolta, kinek előadása nyomán egyik komoly törekvésü tanítványa, Kelemen Béla irta meg az alább közölt irodalmi jellemrajzot; a leányról ugy, mint egyik legkiválóbb s mindenesetre legtevékenyebb magyar irónőről, ki nem csupán az irói hajlamot, hanem egyuttal a finomult izlést is örökölte atyjától.

*

A kimagasló alakokban és nagy emlékekben oly gazdag kor, melynek Bajza József fia volt, még nem azé a történeti multé, melynek «fényes napjaira sohajtva néz vissza a magyar». Ezt a kort még eleven, meleg érdekek kapcsolják a jelenhez, s politikai életünk és közműveltségünk minden terén meglátjuk a mély nyomokat, melyeket e kor lázas munkássága visszahagyott. Nemzeti életünk egész körére kiterjedő, nagy átalakulásnak, valódi ujjászületésnek kora volt ez, melynek törekvései és eredményei állami és miveltségi fejlődésünknek legfontosabb tényezőivé lettek. A tespedés és fásultság álomkórságából ébredező nemzet az 1825-iki országgyülésen látta legelőször pirkadni az új korszak hajnalát. Ez az országgyülés nyitotta meg a nagy reform-korszakot, mely rohamos erélylyel törekedett elmaradt nemzetünket a nyugoti művelődés szinvonalára emelni.

Barabás Miklós rajza.

BAJZA JÓZSEF.

A mint előbb úttörője és előkészítője, úgy ezután is folytonos élesztője és táplálója volt az átalakulás nagy mozgalmának az irodalom, mely mindvégig szoros kapcsolatban maradt a kor politikai törekvéseivel. Irodalmi és politikai életünk állandó kölcsönhatásban fejlődött, egyik a másikat táplálva és izmosítva. A költészet nemzeti multunk fényes emlékeivel lelkesíté a közhangulatot, nyelvújítóink a nemzetiség legerősebb biztosítékát, a sokáig parlagon hevert nemzeti nyelvet művelték és tették alkalmassá az új eszmék kifejezésére, s egyszersmind fogékonyságot ébresztettek a szellemekben az újítás eszméi iránt. A külföldi haladottabb irodalmak eszméinek termékenyítő befolyása alatt pedig komoly *kritikai irány* indult meg, mely elveket és irányokat fejtegetve és tisztázva, a mult hagyományaival szemben elfogulatlan itéletet gyakorolva, a politikai téren ép oly jelentőségre emelkedett, mint irodalmi életünkben. E térre esik Bajza József működésének legfontosabb része. A mily rettenthetlen birálója és ostorozója támadt Széchenyi Istvánban közviszonyainknak, oly szigorú és hajthatatlan itélő birája lett irodalmunk jelenségeinek Bajza József. Mint a nyári heves zivatar, oly tisztítólag hatott e két férfi föllépése politikai és irodalmi életünk fülledt légkörére.

Voltak ugyan már Bajza előtt is kritikusaink, de nemvolt kritikánk. Kölcsey Ferencz már jóval előbb hangoztatta a komoly műbirálat szükségét, kimondta, hogy «ha recensealtatni nem akarunk, soha sem megyünk elébb». Csokonairól, Kis Jánosról, Berzsenyiről irt dolgozataiban mélyreható eszthétikai felfogásának, éles itélő erejének és erkölcsi bátorságának adta fényes tanujeleit. De a nemzet két legkedveltebb költőjéről mondott őszinte birálatával maga ellen zudította az ily hanghoz nem szokott közönséget, s a népszerütlenség, melyet kritikai fellépésével magára vont, elnémította itélő szavát. Kazinczy dicséretei, jóakaratu kegyes buzdításai sokkal inkább elkényeztették iróinkat, semhogy ezek a szigorubb birálatot jó lélekkel fogadták volna. Azután meg hamar készen állottak egyváddal: hazafiatlanságot láttak abban, hogy a kritikus oly irókat gáncsoljon, kik hazafias buzgalomból, a nemzeti nyelv iránt érzett lelkesedésből vették az irói tollat kezökbe. Ily körülmények közt nem csodálhatjuk, hogy Kölcsey föllépése visszahatást szült a közönségnél s az iróknál egyaránt. De az eszme magva el volt vetve, s csakhamar sarjadásnak is indult. Iróink több figyelmet kezdenek a költői műfajok elméletére fordítani, egyesek többé-kevésbbé gyakorlati irányu fejtegetésekkel igyekeznek a költői tevékenységre fejlesztőleg hatni, olykor irodalmi és nyelvészeti viták is támadnak. De mindez még csak iránytalan tapogatózás. Végre azonban feltünik az a férfiu ki Kölcsey örökébe lépett. Ez Bajza József volt, ki 1828-ban adta ki széptudományi tanulmányainak első gyü-

mölcsét, «Az epigramma theoriája»-ról szóló dolgozatát a «Tudományos Gyüjtemény»-ben. Nem ez volt első bekopogtatása az irodalomba, mert 1822 óta számos lirai költeménye jelent meg Kisfaludy Károly «Aurorá»-jában, ez időszak főközlönyében. Nagyobb figyelmet azonban csak említett eszthétikai dolgozatával keltett, melyben később kifejlődött irói egyéniségének több vonása megtalálható már, így az egész munkásságát jellemző gyakorlati irány, a mennyiben azt a műfajt választá széptani és kritikai tárgyalásra, melyet a korabeli irók túlságos előszeretettel müveltek, s kifejezésre jut benne működésének másik fővonása, a tekintély elleni küzdelem is. Ez a dolgozat vitába keverte Szentmiklóssy Alajossal, s Bajza válasza a megtámadásra már érezteti a később oly félelmessé vált polemikust. Erkölcsi bátorsága és vitázó ereje valóban meglepők. Kiméletlenül bánik ellenfelével, de érezzük, hogy nem személyeskedésből, hanem igaz meggyőződéstől és az ügy szeretetétől vezetve. S ilyen férfiura volt szükség, hogy rendszeres kritikánk szülessen. Kölcseyben is megvolt az itélet egyenes kimondásához szükséges erkölcsi bátorság, de hiányzott egyéniségéből az a harczkedv és mozgékonyság, mely Bajzát oly kiméletlen és fáradhatatlan ellenfélllé tette. Az eszthétikai felfogás mélységére és eredetiségére nézve mögötte áll Kölcsey filozófiai szellemének, de hirlapirói temperamentuma alkalmasabbá tette a kritikai pályára.

Irodalmunk fejlődésében 1825 után messzekiható fordulat állott be. A felpezsdült politikai élet tág tevékenységi kört nyitott azon erőknek, melyek eddig az irodalom terén szolgálták a nemzetiség ügyet. A megelőző időszakban az irószót hazafias feladatnak tekintették, s íróink nagy részének nem a hivatás érzete, hanem a hazafias szándék adott ösztönt az irodalmi munkásságra. Különösen Kazinczy, ki minden útonmódon irodalmat akart teremteni, buzdította a fiatal irókat, ha nem volt is tehetségök. Ez irodalmunk kezdetleges állapotában jogosult eljárás volt, de most, midőn már létezett magyar irodalom, s a nemzetiség ügyét szivükön viselők erejöket jobban érvényesithették a közélet terén, nem volt többé czélja a tehetségtelen irók buzditásának. Ezek ellen tehát tisztán irodalmi szempontok szerint itélő, szigoru kritikának kellett föllépni. Bajza volt hivatva ezen irodalmi átalakulás heves küzdelmeiben a vezérszerepet játszani. Kisfaludy Károly Aurora-köre, melyhez Bajza is tartozott, segiteni kivánt irodalmunk ez állapotán. A kör tagjai nem elégedtek meg azzal, hogy egymás müveit őszinte birálat alá vették s a társas érintkezés útján fejlesztették a kritika iránt való fogékonyságot, hanem a nyilvános irodalmi élet terén is érvényt akartak a kritikának szerezni. Érezték, hogy rendszeres, lelkiismeretes kritika nélkül irodalmunk egészséges fejlődése lehetetlen. Már 1826-ban terveztek egy műbirálati folyóiratot, de Bajza, kire a szerkesztést bizni akarták, nem lévén még pályájával tisztában, tartózkodott ily föllépéstől.

Nemsokára azonban elszánta magát az irói pályára, s első lépése ez irányban vitája Szentmiklóssyval volt. Csakhamar megjött az alkalom erélyesebb föllépésre az irodalmi áltekintély ellen.

A «Conversations-lexikoni pör» volt ez, mely nemcsak Bajza pályájára volt elhatározó befolyással, hanem irodalmunk fejlődésére is messzemenő hatást gyakorolt. Okot a támadásra 1830 elején a Wigand Ottó pesti könyvárus által tervezett magyar ismerettár mutatványczikkei adtak. Mivel a vállalat élén oly irók (Döbrentei és hivei) állottak, kiktől az irodalom ügyére nézve nem igen lehetett jót várni, az Aurora-kör fiatalabb tagjai polémiát kezdtek az ismerettár munkatársai ellen. A vitában Bajza is sietett részt venni; s midőn a megszorult Döbrentei a maga védelmére gróf Dessewffy Józsefet is belevonta a küzdelembe, Bajza heves czikkekben támadta meg az irodalomban jogtalanul szereplő születési tekintélyt. «Azt reménylette talán ez a csodálatos elméjü iró (Döbrentei), — irja Bajza, — hogy ha a méltóság és tekintet ægise alá vonul, s tőle koldul menedéket, pártfogást, védelmet, megszabadítja magát? Azt hitte-e, hogy én a polgári világ mágnását tudományok világában is mágnásnak fogom ismerni, s mihelyt ő lép fel, én arczra borulok, mihelyt ő hallatja szavát, én végkép elhallgatok? — Megtanultam igen is a társasági élet viszonyait tisztelni; de értem azt is, hogy ezen tartozás, ezen kötelékek csak a polgári kör határaiig nyulnak, s ott, hol az irói respublika kezdődik, hol a tudományok országába léptünk, hol a társadalmi konvencióknak vége, ezek is megszakadtak. Itt nem érdem, nem születés, nem hivatal többé, egyedül okok, egyedül ész adnak elsőséget; s én ezeknek szoktam, ezeknek tudok térdet és fejet hajtani, nem semmi auktoritásnak, nem semmi grófi méltóságnak. Jaj akkor a magyar literaturának, jaj az ész kulturájának egész egyetemleg, ha felette mágnási kény diktátorkodik, ha az igazság őszinte szavát hatalomszó harsoghatja le!» — Bajzának e merész föllépése valóságos irodalmi esemény, irodalmi tett volt, s az által, hogy megsemmisitette a hamis nimbuszt, mely az üres irodalmi tekintélyt eddig körülvette, a nemzeti haladás ügyének tett nagy horderejü szolgálatot.

E tollharczban már világosan kifejezésre jut Bajza egész irói működésének vezérgondolata: *emelni öntudatosságban és önérzetben az irodalmat.* A tehetség öntudatának harcza volt ez a jogosulatlan tekintélyek uralma ellen. Az irói büszkeség és önérzet szenvedélyes felháborodása sugalja megsemmisitő válaszát Dessewffy iratára. Az bántotta leginkább önérzetét, hogy a rangtekintély, a puszta czim akarja a tehetség szavát elnyomni.

Még ugyanazon évben, 1830-ban inditotta meg a «Kritikai Lapok»-at, s e folyóiratban folytatta megkezdett hadjáratát. «Kritika kell közöttünk, — irja, — meg nem kérlelhető és kemény kritika, de részrehajlatlan, de igazságos. Ki kell irtanunk a hizelkedés, a szolgai csuszás lelkét, ledöntögetnünk szobrait a bálványozásnak. E nélkül bizvást lemondhatunk a tudományos haladásnak még reményéről is.» Midőn Kazinczy magyarra fordítja Pyrker egri erseknek német hőskölteményét, a «Kritikai Lapok» erélyes támadással fordultak Pyrker ellen, ki hazája nyelvét megtagadva, a német irodalmat gyarapítja müveivel. Itt látjuk megjelenni Bajzának másik, átalánosabb vezéreszméjét: a nemzetiségi eszmét. Dessewffy ellen a megsértett irói öntudat vezette tollát, Pyrkert a megsértett nemzeti önérzet miatt támadta meg.

A «Kritikai Lapok»-ban kezdődött munkásságának két más iránya is. Az egyik a *hirlapiradalomra* vonatkozik s a «Muzárion» birálatával indul meg, s Bajza szerkesztői tevékenységében («Athenaeum» és «Figyelmező») érte el tetőpontját. Működésének másik iránya a *szinügy*gyel foglalkozik, s nemcsak elméleti és birálati téren mozditotta elő a dramaturgiai nézetek tisztulását, hanem mint az 1837-ben megnyilt nemzeti szinháznak igazgatója, gyakorlatilag is közremunkált a magyar dráma nemzetiesebbé tételében. E téren is a nemzetiség ügye lelkesitette, a szinházat a nemzeti müvelődés egyik legfőbb tényezőjének tekintette.

Haladás és nemzetiség: ime Bajzának két vezérlő gondolata, melyek egész irói pályáján lelkesitették. Az a két eszme, mely a reformkorszak összes törekvéseivel össze van forrva.

A korszellemnek általános demokratikus irányzata vonul át Bajza egész irói tevékenységén, s polémiái előjátékát képezték annak a mind nagyobb arányokat öltő mozgalomnak, mely egész közéletünkben a nemzetiség eszméjét emelte uralomra

A forradalom Bajzát is földönfutóvá tette. Életének utolsó szakában a szenvedések csapásai sujtották. Ezek és közállapotaink reménytelensége lelkére az elmezavar árnyékát borították. Utolsó évei a lassu halál fájdalmas képét mutatják.

Ugyanaz a sors sujtotta, mely a «legnagyobb magyart». Kitünő eszthétikusunk, Beöthy Zsolt, az irói kör Bajza-estélyén az iróról tartott előadásában találó párhuzamot vont e két jelesünk egyénisége közt. Pályájuk végének e szomoru találkozása nem puszta esetleg, hanem egyéniségük belső rokonságában gyökerezett. Mindkettő érzékeny, s olvadékony kedély volt. Széchenyit ilyennek mutatják naplói s Bajzát barátai festik ilyennek. De midőn a nyilvánosság előtt megjelentek: mindkettő hidegnek, merevnek, érzéstelennek látszott. E jelenség lélektani magyarázata az, hogy erős akaratukkal uralkodtak érzéseiken, s ezeket a nemzeti eszmék kultuszának rendelték alá. Mindkét férfiu visszafojtja érzésvilágát, mely aztán lángoló lelkesedésöket táplálja a nemzetiség és haladás magasztos eszményei iránt. De midőn eljött az idő, melyben a korholó szót senki sem tarthatta többé feladatának, ők is betöltöttnek tekinthették hivatásukat, s mikor a haza egén tornyosulni látták a vészfelhőket, melyek őket eszményeiknek s munkásságuk gyümölcseinek szétrombolásával fenyegették, ekkor külső hidegségük álarcza alól mint az elfojtott, de hirtelen fellobbanó máglyatüz tört ki egész intenziv érzésviláguk, Széchenyinél a «Kelet népe»-ben, Bajzánál hazafias költeményeiben. Egyéniségök e rokonsága érteti meg pályájok közös végét, szellemök elhomályosulását.

Ezek főbb körvonalai Bajza irói alakjának, a mint ez reform-korunk mozgalmas hátterén lerajzolódik. Nem volt nagyszabású tehetség, ki uj utat tört volna a fejlődésnek, de működése mély és elhatározó befolyással volt közmüveltségünkre. Kora a legszentebb eszmékért való küzdelmek kora volt, s e küzdelmekben Bajza törhetlen szilárdsággal töltötte be helyét. Működése inkább egészében, összletében birja jelentőségét, mint részleteiben. Ő volt az első, ki rámutatott irodalmunk egész helyzetére és feladataira, törekvéseire és tévedéseire, érvényt szerzett a tudatos elveken és komoly tárgyismereten alapuló kritikának, a közizlést müelvek tisztázásával és általános irodalmi szempontok kitüzésével nemesitette és közelebb emelte az európai szinvonalhoz. Igy az irodalmat a nemzeti haladásnak és közmiveltségünk gyarapodásának egyik főtényezőjévé tette. Emlékezete még akkor is élni fog nemzetében, mikor müvei már régen holt irodalmi ereklyévé váltak. Mert lelkes harczosa volt a nemzeti miveltség és felvilágosodás eszméinek, s minden izében öntudatos, kristálytiszta férfiúi jellem!

Kelemen Béla.

BENICZKY-BAJZA LENKE.

Ritka jelenség az, nemcsak nálunk, de más nemzetek müvelődési történetében is, hogy valamely kiváló szellemi tehetség mintegy családi tulajdonná váljék s átöröklődjék apáról a gyermekre. Még a művészetek és tudományok körében csak fordul elő eset, hogy a művésznek ugyanazon műágat ápoló művész, a tudósnak ugyanazt a tudományt fejlesztő tudós fia lesz, ki atyja hírnevét emeli, tán fölül is mulja. De a szépirodalomban vajmi ritkán találkozunk hasonló tünettel s általános az az észlelet, hogy ki-

váló költőnek vagy egészen jelentéktelenek maradnak, vagy egészen más szakmában lesznek kiválók a gyermekei. A költészet isteni adománya rendszerint csak egyes kiválasztottakat száll meg s a múzsa csókja nem adható tovább. Itt nem igen szokott érvényesülni az átöröklési theoria, és ha igen, az csak nagyon ritkán fordul elő.

Irodalmunkban Bajza József tartozik ama ritka irók közé, a kik az irodalom iránti hajlamot s az irói tehetséget gyermekeikre is átörökiték. Két gyermeke volt s mindenik tisztes helyet vivott ki magának a magyar szép literaturában. Fia, az oly korán elhunyt Jenő, már igen fiatal korában kitünt valódi költői tehetségre mutató verseivel, drámai kisérleteivel, aesthetikai czikkeivel s ha isten tovább élteti, kétségkivül a jelen irói nemzedék jelesebbjei között foglal vala helyet. Leánya, *Lenke*, irói jelentőségéről tanuságot tesz az a huszonöt kötet regény és elbeszélés, mely épen most fog megjelenni második, népies kiadásban, s még egy másik husz kötetre menő szintén szépirodalmi dolgozat, mely gyüjteményes kiadásra vár. S ha tekintetbe veszszük az irónő korát, munka-kedvét és alkotó erejét: előre megjósolhatjuk, hogy a magyar elbeszélő irodalomban termékenységre a harmadik helyet Jósika és Jókai után egy nő: Bajza Lenke foglalandja el.

Mint atyjáról szóló visszaemlékezésében maga mondja, benne az irodalom iránti hajlam igen korán, már zsenge gyermek-éveiben ellenállhatatlan hatalommá nevekedett. Nem is csoda: költői légkörben született, az gyakorlá fogékony lelkére az első benyomásokat. A mellett, hogy atyja az Auróra-körnek középpontja volt, ki köré a költői kiváló tehetségek egész udvara sorakozott, édes anyja, született Csajághy Julia is igen szellemes, irodalmilag képzett, fogékony lelkü nő vala, nővére Vörösmarty Mihály nejének. Ilyen környezetben természetes, hogy a család körében, melyben a gyermekek növekedtek, az irodalom állandó tárgya volt a társalgásnak s a gyermek lelke az irói pálya fönsége, magasztossága felőli fogalmakkal telt meg s szellemi élete ugyszólván már a bölcsőben megkapta a maga jövendő irányát.

«Tizenkét éves lehettem — irja Bajza Lenke — midőn atyám egy napon ama szobába nyitott, hol én titokban drámákat és novellákat irtam s a mi, mert tanulmányaim rovására történt, szigoruan meg volt tiltva.

Hozzám jött, fejemre tette kezét, nyájasan nézett megzavarodott piruló arczomba. Az előttem levő kéziratot már nem volt időm elrejteni, s mint a tetten ért bűnös, lehajtám fejemet, várva a megérdemlett dorgálást, eszembe sem jutott, hogy mentegessem magamat.

— Mit irsz? — kérdé tőlem bátorító hangon, mert látta, hogy nagyon meg vagyok ijedve.

— Drámát próbáltam irni, — dadogám siró hangon.

— Ott kezded, a hol más végezni szokta, — mondá elmosolyodva, — hisz még a helyesirást sem tudod.

Ez ellen természetesen tiltakoztam.

— Mutasd, — ismétlé, kezét mosolyogva nyujtván ki irataim után, midőn remült arczomat látta, mert bár én nagyon meg voltam elégedve munkámmal, még sem tartottam méltóknak azokat, hogy atyám színe és szeme elé kerüljenek.

— Ne olvassa el! — kértem őt hizelkedve. — Majd máskor egyszer, ha több ideje lesz. Három-négy év mulva, ha már jobban tudok irni. Ezek csak kisérletek, félek, hogy nagyon ki fog nevetni.

De könyörgésem, hizelkedésem, mit sem használt. A papiros percz alatt kezében volt, ide-oda forgatta s az utolsó lapra estek szemei, melyen a dráma hőse «örömében meghalt».

Oly jó izüt nevetett, a milyenre sohasem hittem volna képesnek.

— Örömünkben nem szoktunk meghalni, — mondá enyelegve, s visszahelyezve a kéziratot az asztalra, csodálkozva látta, hogy szavai alatt szemembe könyek gyültek.

— Irónő szeretnél lenni? — kérdé elkomolyodva, s leülve hozzám, kezébe vette kezemet.

— Leghőbb vágyam ez!

Pár pillanatig gondolkozott, s ilyenkor arcza nagyon komoly volt. Ha nem láttam volna szemét oly nagy jósággal pihenni rajtam, megijedtem volna e hallgatástól.

— Félek, hogy ez az óhajtás boldogtalanná fog tenni, — mondá sóhajtva. — A nőnek nem ez a hivatása!

— Miért? Lehet-e szebb feladat, mint ha valami által magunknak örömet, másoknak pedig élvezetet szerzünk.

— Csak az a kérdés, hogy valóban azt szerezünk-e, mert hogy ugy legyen, nemcsak kedv és lelkesültség, de hivatás is szükséges.

— Azt majd megmutatja a következés, — viszonzám nagyon bátortalanul.

— Ez helyes felelet. De igérj meg egyet és akkor viszont én megengedem, hogy irodalmi munkásságodat folytasd.

— A legnagyobb örömmel, bármit kiván.

— Igérd meg, hogy mindazt, a mit irsz, nekem kivétel nélkül megmutatod, s hogy bármit mondok is én azokról, jót vagy rosszat, nem fog nehezedre esni.

— Hogy gondolhat ilyet, atyám? — viszonzám hévvel. A legnagyobb köszönettel fogadom mindazt, a mit mondani fog.

— Az nem oly könnyü, a mit igérsz, mondá ő. Egykor egy fiatal iró volt nálam, kinek leghőbb vágya az lett volna, hogy költeményeit az «Athenæum»-ba fölvegyem. Nem tehettem. pedig bensőmben nagyon sajnáltam őt, mert olyan jó, szelid kifejezésü arcza volt, de azt akartam, hogy az «Athenæum» csak oly müveket közöljön, a melyek hosszu-hosszu évek mulva is megüssék a mértéket, s el kellett utasitanom s könyes szemekkel ment el, pedig férfi volt; te pedig leány vagy. Ez az ifju jut most eszembe, téged látva.

— Azt nem állítom, hogy nekem nem fájna, ha igy visszautasitanának, de azért nem veszteném el bátorságomat.

— Tehát áll az egyezség, és most halld még, a mit erre nézve mondok, — folytatá nagyon komolyan, de nagyon melegen.

Kérdőleg függesztém reá szememet. Figyeltem, előre elhatározva, hogy minden szavát emlékembe vésem, mert ő volt előttem az ész, okosság, jóság és igazság ideálja! Bármit megigértem volna neki, mert hisz kezdetben minden kedvtelésünknek csak varázsát látjuk, a küzdelem és keserüség rendesen később érkezik.

— Ha férfi volnál, — mondá, — másként beszélnék veled, más tanácsokat adnék, mint a hogy másokat adok fivérednek. De nő vagy, s ha egykor csakugyan irónő lennél, még pedig nemcsak kedv, hanem hivatásból is, ugy hasznát veheted annak, a mit most mondok, ne felejtsd el.

Lélekzetemet visszafojtva hallgattam szavait.

— Az eszme az adomány, a kivitel a művészet mondá ő, — s ha irni akarsz, a fősulyt az alkotásra fektesd. Gondold ki történetedet és alakjaidat jól, mielőtt művedhez kezdenél. legyen az szindarab vagy regény, nehogy tétovázás lássék azokon. A ki készületlenül kezd irni, az rendesen megoldatlanul végzi be művét. Azután ne keress formákat, ne utánozz senkit, s ha vannak kedvencz iróid, felejtsd el őket, mikor dolgozol. Az ész szava mellett mindig ott legyen munkáidban a sziv melegsége. Igy mindig és mindenkire hatni fogsz... Szivedből beszélj és szivekhez fogsz szólni. És ha a rideg biráló nem találja is majd, hogy müveid megütik a mértéket, az, hogy önmagadból irsz, mesterkéletlenség nélkül, meleg egyszerüséggel mondod el eszméidet, megvesztegeti őt, megnyeri a közönséget, s enyhén fognak munkáiról itélni.

Ő, a szigoru kritikus, beszélt nekem igy, talán előczertében annak, hogy midőn követhetem tanácsait, akkor ő már nem lesz oldalamnál s biztosítani akarta számomra ez irányban a jövőt.

— Azután ne bizd el magad. — folytatá melegen. — Ha apró sikereid lennének, szerényen, kitartással igyekezz elnyerni a nagyobbakat. A birálatokból keresd ki mindig a legjavát, a miből tanulhatsz, és mind annak adj hitelt, a mi jó indulattal van irva. A dicséretet pedig csak félig hidd el, mert kevés ember szokta az igazat szembe megmondani. Nő iránt pedig mindenki tartózkodóbb....

Ezeket mondta ő nekem tizenkét éves koromban....»

Bajza Lenke jól a szivébe véste atyja tanácsait. Nem beteges képzelődés, nem hiuság, hirvágy, feltünési viszketeg, — valódi benső ösztön, benső szükség tette irónővé. Hivatásból lett az, a mi s valószinü, hogy azzá lett volna az élet kevésbbé kedvező körülményei között is, mint a mily ének közé jutott.

E körülmények, természetesen, nem kevésbbé kedveztek hajlamának. Még igen fiatalon lőn a magyar irodalom körül oly nagy érdemeket szerzett kiadónak, Heckenast Gusztávnak neje, kinek kiadásában jelentek meg első nagyobb, önálló müvei, melyek irói nevét megalapitották. Irodalmi munkásságának zöme és java azonban arra az időszakra esik, midőn mint Beniczky Ferencz volt főispán, most belügyminiszteri államtitkár neje olyan társaskörnek lőn ünnepelt központja, mely még inkább közelébe hozta a megfigyelésre méltó, irodalmi földdolgozásra kinálkozó helyzeteket és alakokat.

Beniczky-Bajza Lenke, noha irónői regisztere kiterjed a népiesre is, főképen mégis a magasabb társadalmi osztályokban, a főuri körökben, a szalonokban keresi a maga tárgyait, melyeket éles megfigyeléssel, helyes jellemzéssel, jól kivehető körvonalokban, s többnyire érdekesen kigondolt mese szövegében vezet az olvasó elé. Ismeri az életnek azt a körét, melyből motivumait, inspirációit meriti, s ez biztosan kalauzolja és megvédi attól, hogy a képzelet által a valószinütlenségek régióiba ragadtassa magát. Ez teszi igen sok alakját érdekessé és élethűvé. Viszont sokkal több benne a fantázia, semhogy az élet jelenségeinek a hűség kedvéért egyszerü lemásolójává sülyedjen. Helyes középutat tud tartani a kettő között s különösen később irt müveiben már tárgyai között is sokkal válogatósabb s nem mindent talál irodalmi földdolgozásra alkalmasnak, a mi netaláni viszonylagos érdekessége mellett is köznapi.

Irodalmi munkássága többnyire társadalmi kérdések körül forog, de nála az irányzatosság nem nyomul előtérbe, komoly képü, tudományosságot szenvelgő fejtegetésekbe nem bocsátkozik, magából a fölvett meséből adja meg a fölvetett problémára a legtöbbször helyes feleletet. Nem hódol annak az irránynak, mely a regényt az ember természetrajzának hirdeti s mely számüzi czéljai közül az olvasó szórakoztatását s a képzeletnek az irodalmi alkotás terén alig enged valami szerepet. Az életet festi s ennyiben reális, de távol van attól, hogy a mai értelemben «reálisztikus» legyen. De megfordítva, a franczia tárczaregények legtöbb iróját sem követi, kik élükre állított helyzetek, mesterkélten szött bonyodalmak s erőszakos megoldás által akarnak kárpótlást nyujtani a lélektani botlásokért, a valószinütlenségekért s a való élet ismeretének hiányáért.

A részletező leirás divatos mesterségéhez sem folyamodik, közbeszurt reflexiókkal nem szakitja meg a eselekvény fonalát; alakjai sokszor minden körülményes bemutatás nélkül jelennek meg előttünk, — de találékonysága mindig tud teremteni számukra olyan helyzeteket, melyek egyéniségüket jellemzően állitják elénk. Léptennyomon látjuk, hogy az irónő nem könyvekből sajátitotta el az irói mesterséget, hanem tanítója az élet vala.

Azok közé a kevés női irók közé tartozik, a kiknek saját egyéniségök van s tisztes helyre tarthat számot a magyar szépirodalom munkásai között. S a mi nem utolsó érdeme, az, hogy magyar. A magasabb müveltség mindent nivelláló hatása nem törülte el magyar eredetiséget. Alakjai nem különböznek ugyan más társadalom hasonló müveltségi fokon álló alakjaitól, de elhatározó pillanatban temperamentumuk elárulja magyarságukat.

Mindezekről meggyőződhetik, a ki számos müvei közül pl. a «Tévesztett utak», «Zárt ajtók mögött», «A porban született», «Ruth» stb. regényeit elolvassa. «Előitélet és fölvilágosodottság» czimü regénye bármely irodalomban is számot tenne, valamint «Márthája», mely német nyelven is megjelent, a külföldön is nagy dicséretben részesült.

Beniczkyné-Bajza Lenke egyébiránt a regényen kivül más műfajokban is sikerrel kisérli meg irói tehetségét. Százakra megy apró rajzainak száma. Ujabban a szinpadon is találkoztunk müzsájával s «Rhea grófnője» a nemzeti szinház eléggé válogatós közönsége előtt tisztességes sikert aratott.

*

A sokat termelés, mint másoknál, ugy nála is, természetesen sokszor a művészi kidolgozás rovására esik. Nagyobb művei között több van olyan, melynek vége felé már az ellankadás, az elsietés látszik. Szinte látni véljük, hogy az irónő elméje a mű befejezésekor már egy ujabb tárgy felé fordult nagyobb előszeretettel s a mese kuszált csomóját valami nem várt véletlen vágja ketté, holott nyugodtabb fejlesztés mellett lélektanilag inkább indokolható, természetesebb vég is kinálkoznék.

Ez a hátrány azonban mind ritkábbá válik ujabb műveiben, melyekben a stilus is sokkal gondosabb, elegánsabb, a mi mind arra vall, hogy Beniczky-Bajza Lenkétől, az első irónőtől, kit munkásságáért a Petőfi-társaság is tagjai közé választott, még ezután várhatja az irodalom legértékesebb alkotásait.

BENICZKY-BAJZA LENKE. — FÉNYKÉP UTÁN.

XVII. SZÁZADBELI CSALÁDI KÉPEK A FRAKNÓI VÁRKASTÉLYBAN.

Sopronmegyében, közel az osztrák határhoz, regényes vidék közepén fekszik az Esterházyak fészke, a sziklára épült Fraknó vára Romjaiból gróf Esterházy Miklós nádor állította helyre 1625-ben.

Itt székeltek a «Fertő-tó urai», mint ő és fia, Pál herczeg és nádor magukat egy hagyományszerü mese alapján örömest tekintették, a fellegvárba hordtak össze mindent, mi a családra fényt áraszta: multak emlékeit s a jelen győzelmes jeleit: okmányokat, hadi zsákmányokat, családi kincseket s az ősök képeit. Pusztuló félben levő családok okmányait drága pénzen vásárolták össze, nem azért, hogy velök jogokat szerezzenek — megadta azt nekik a hatalom s a császár kegye, — de hogy általok a család fényét emeljék. Ide kerültek a töröktől elfoglalt hadi zászlók, fegyverek, sátrak, a termekben s a folyosókon pedig az ősök életnagyságu képei állíttattak fel. Ha egykoru képök nem maradt, mondva csináltatták azt meg, s ezzel korunkra oly képsorozatot hagytak, mely művelődéstörténeti szempontból ritkítja párját, családjuknak pedig emléket raktak, mely ezerszer fényesebb, mint a pár évvel utóbb tudákosan megírt «Trophaeum Domus Estoras».

E családi képek közül nehánynak rajzát veszik itt olvasóink, melyeket a mult nyáron rendezett történelmi kiállitáson is felállítva láthattunk.

Az első maga a hatalmas *herczeg Esterházy Pál nádor* alakja gazdag díszruhában. Balján, az eredeti képen 26 sorban, arany betük hirdetik méltóságait. Ruházata veres skarlát posztó, a dolmány gazdagon hímezve arany virágokkal s meghányva gyöngyökkel, az ujjak hajtókái fehér atlaszból valók. A mente egészen hasonló a dolmányhoz, csakhogy vidrabőrrel bélelt és prémezett. Öltözete nem korának szokott úri viselete, hanem, hogy úgy mondjuk, megkülönböztető rangú viselet. A szokott szövetből vagy zsinórból készült öv helyett vert arany övet hord, a dolmányon, melyen rendesen semmi, vagy csak igen kis gombszárak szoktak lenni, régibb módra ötvösmívü csattok vannak, vállán pedig az aranygyapjas rend jelvénye, — a XVIII. század első éveire csakis a szük, alól összefüzött nadrág (rajzunkon az összefüzés nem látható), sárga topán s a vállról lefüggő kard utalnak. Úgy áll előttünk, a hogy hazánkban e korban a fejedelmeket képzelték s a hogy a XVIII. század közepe táján a régi királyokat a kor képzelete szerint lefestve találhatjuk.

Testvére, *Esterházy Anna Julia*, a szerencsétlen Nádasdy Ferencz országbiró neje volt, s 1652-ből származó képét szintén őrzik Fraknón, — mását itt adjuk. Egyike ez azon reánk maradt ritka képeknek, melyek a XVII. század közepén hazánkban divott női viseletet világositják meg. A korábbi, feszes spanyol divatot ez váltja fel ezen időtájt. A malomkő-nagyságu fodorgallérok eltüntek, helyettök csak is csipkegallér maradt, melyet olykor, hogy mereven elálljon, «rézvessző» támasztott alá. A szoknya még mindig kettős. Az alsó, az u. n. előruha, képünkön a vállal együtt könnyü, arany virágos veres selyemből való, a felső szoknya pedig fekete virágos vont arany szövetből. A lant-ujjak elől hosszában hasítottak,

ESTIMA. — ROUBFAUD F. FESTMÉNYE.

SZUNYOGH GÁSPÁR.

THÖKÖLY MÁRIA, GRÓF ESTERHÁZY FERENCZNEK, PÁL NÁDOR ÖCSCSÉNEK NEJE. (1672.)

ESTERHÁZY PÁL NÁDOR.

ESTERHÁZY ANNA JULIA, NÁDASDY FERENCZ ORSZÁGBIRÓ NEJE. (1652.)

AZ ESTERHÁZY-FÉLE FRAKNÓI VÁRKASTÉLY XVII. SZÁZADBELI CSALÁDI KÉPEIBŐL.

s alóluk a patyolat-ingujjak bugygyannak elő. A vállakon a szokott lapos puffni, mely mögül hátul vendégujjak függnek alá. Hármas gyöngysor a nyakon, vállbavetve s a kezeken, egy kis koronka a fejtetőn és egy-egy bogláros tű kétfelől a hajban, gyöngyszem-függővel, alkotják az ekszert.

Másik női alakunk *Thököly Máriát*, gr. Esterházy Ferencznek, Pál nádor öccsének hites társát ábrázolja. A kép a felirat szerint 1672-ben készült, tehát az előbbinél 20 évvel ujabbkori. A női viselet ezen már teljesen megváltozott képet mutat. Előttünk áll a franczia viselet az «állami paróka» korából. Ez lett lassanként hazánkban általános női viseletté, a pórnép maig is ezt hordja legtöbb helyen, szinte vérünkbe ment át és nemzeti viseletnek tartjuk. S van is némi jogunk hozzá. Mert bár magyar eredetü viseletnek nem tekinthetjük, mégis tagadhatlan, hogy bizonyos önálló, nemzeties jelleget vett fel. Kiváltképen nem csapott az nálunk soha a tulzásba, és sem képtelen szoknya-formákat, sem darázsderekat be nem hozott. De lássuk főbb részeit. A derékot pruszli fogja át, melyet elől veres szalagok fűznek össze, a nyitva hagyott részen az ing vagy könnyü színes selyem betét látszik ki. A váll kivágott, a karokat hólyagos, irás után aranynyal varrott patyolat felümög fedi. A veres, fekete és arany virágu szoknya bokorugró, alul két rend széles fehér csipkével prémezve. Föléje jön a fehéren kivarrott fátyol előkötő, melyet körül szintén széles fehér csipke prémez. A hajviselet ugyanaz, mely a harmincz éves háboru korában Európaszerte elterjedt: a homlokon simán kétfelé választott hajat gyöngyös párta szoritja le, s ez alul két oldalt hullámokban omlik az alá. Ékszert böven láthatunk. E kor azt a képtelenségig divatba hozza, s hogy minél több legyen, még fórangu hölgyek sem átaljják egyes hamis ékszerek felvételét is. Felfüzött öreg gyöngysorok a nyakon és csuklyókon, ugyanez vastag rendekben a pruszli elején keresztezve felrakva, a vállon fekete csipkegalleron gyöngyös-rubintos nyakbavető, melyről elől a mellre egy nagy, öreg rubintokkal rakott arany «másli» függ alá. A fejet gyöngyös és álköves párták köritik, a hajba pedig baloldalt egy «reszkető fityegő» van tüzve, mint azt már Esterházy Ilona 1651-iki inventáriuma nevezi.

Még egy képről emlékezünk meg, mely *Szunyogh Gáspárt* ábrázolja. E kép valószinüleg úgy került az Esterházyakhoz, hogy a Szunyogh-család utolsó fisarja, László († 1727.) gr. Esterházy Juliánnát birta nőül. Öltözete sajátságos vegyüléke a nemzeti és idegen elemeknek. Rózsaszin levarrott tafota dolmánya felé könnyü nyári mentét ölt fel félkaron, derekát öv fogja át, szakáll- és hajviselete is magyaros, ellenben a kasztorkalap, pillangós szekernye és a jobb vállról lefüggő tábori öv idegen viseletrészek s a katonát mutatják. Hasonló viselet-vegyüléket mutat a bécsi Belvedere-képtár két, Rubenstől származó képe, melyek mint III. Ferdinánd király és Károly Ferdinánd infans vannak megjelölve.

E nehány kép mutatványul szolgálhat abból a gazdag anyagból, mely a fraknói sziklavárban felhalmozva van, és találhatunk ilyen tanulságos képeket még másutt is, főuraink és a közbirtokosság kezében. Egyesek, a közvetlen környezet ismeri őket, egészben és összességökben mégis csaknem hozzáférhetlen anyagot képeznek. Bár mindenki, ha tudomása van ilyen történelmi nevezetességü képekről, azokat hazafias készséggel közölné és ismertetné is! Szolgálatot tenne vele a hazai történelemnek és a magyar történeti viselet teljes megismerésére vezető alkalomnyujtás által a hazai történeti festészet, szobrászat és szinművészet ügyének is.

Dr. Boncz Ödön.

ERDŐ-SZÉLEN.

Erdő-szélen estve tájban
Ülni: ebben oh mi báj van!
Lombokon át szüvött fénynyel
Tarkáll a táj, mint reménynyel
Megaranyozott zordon élet,
Kegyelemre vált itélet.

Majd kialvó napsugárral,
Halványuló félhomálylyal,
Fölzeng a bús, méla ének,
Hangja édes fülmilének;
Édes bűja, lángszerelme,
Dalra dalva, dalt felelve.

Mennyi bánat, mennyi érzés
Szól dalában, s mennyi féltés!
Oh ha ember-szivbe szállna,
Gyors verése hogy' elállna!
Kéjbe', kinba' fuldokolva,
Pillanatban oda volna!

Mert a szivünk olyan gyönge,
Mint csigának fáj a gyöngye;
Fáj a gyöngye, boldogsága;
S lángszerelme szüz virága
Ki se nyilott, már is vége;
Szivünk meghalt, és kiége....

Mind setétebb lesz a tájék;
Hegy, völgy, folyó mind egy árnyék.
Lassan elhal a madárdal,
S a setétség bontott szárnynyal,
Betakarja a világot,
Mint gyász-lepke a virágot....

Erdő-szélen estve tájban
Ülni: ebben óh mi báj van!
Fényre árnyék, dalra csend jő,
Elhallgat a zúgó erdő;
Mint a sirban, olyan csönd van,
Hogy szivünk is félve dobban....

Am az erdő ujra éled,
Ujra szólnak a zenérek;
Hajnal fénye rezg a fákon:
Uj öröm van a világon.....
Hát halálunk zordon éje:
Annak is vajj' lesz-e vége?

B. Kemény Endre.

OROSZ KATONAI MUNKA AZ 1849-IKI MAGYARORSZÁGI HADJÁRATRÓL.

Paskievics hadsegéde, báró Osten-Korff emlékirataiból.

V.

Az orosz főhadsereg levonulásáról a Duna felé és a váczi csatáról a következő érdekes részleteket közli Osten-Korff báró:

«Ugyanazon a napon, a melyen Görgei szinlelt kitörése Komáromból visszaveretett, tehát julius 11-én, az osztrákok Budára, Adlerberg gróf ezredes pedig egy szotnya kozákkal Pestre voultak be, minek folytán a két egyesült hadsereg hadászati összeköttetése helyre lőn állitva.

«Mihelyt az osztrák fővezér, báró *Haynau* biztos tudomást nyert arról, hogy *Görgei* hadseregével ismét észak felé vette utját, s igy ez időszerint támadásától tartania nem kellett, mindőn továbbá értésére esett, hogy *Paskievics* tábornagy az orosz főhaddal előre nyomul, Komárom megfigyelését a 2-ik hadtestre bizva, az 1. hadtesttel, a tartalékkal, és Paniutine hadosztályával Pest ellen, s onnan dél felé indult, s ily formán Görgeit kizárólag csakis az oroszoknak engedte át.

«És most nyiltan bevallom, hogy a magyarok nagy hibát követtek el, midőn Haynau távozását fel nem használva, a Komáromban és ennek erődítéseiben összpontositott csapatokkal teljes erővel az a nélkül is félig-meddig megtizedelt 2-ik osztrák hadtestre nem vetették magukat.

«Még akkor is, ha ezt végképen szét nem verik, a szövetséges seregek hadászati mozdulataiban nagy zavart okoztak volna. A vár biztonsága azért koczkáztatva már csak azért sem lehetett, mivel az ott összpontositott haderőről még csak megközelitő adatokkal sem birt az osztrák vezérkar, de egyátalán, a mult napok morális benyomása alatt álló osztrák csapatok, a magyar fővezér vasmarkától félve, könnyü szerrel leverhetők lettek volna.

«A herczeg-tábornagy főhadiszállása julius 11-én a 2-ik hadtesttel Kápolnán volt, mig a 3-ik hadtest Gyöngyös felé nyomult előre.

«*Stankovics* ezredes portyázó csapatja Árokszállás felé lőn küldve, hogy az ellenségnek Szolnok körül foglalt állásáról biztos tudomást nyerhessünk.

«*Bebutoff* tábornok, ki Gyöngyösről Vácz ellen nyomult, nemkülönben a már Budára érkezett osztrák fővezér, egyidejüleg arról értesitették a tábornagyot, hogy az ellenség Komáromból 45,000 emberrel és 120 ágyuval a Duna balpartján Vácz felé indulva, 15-én előörseit ott fel is állitotta.

«Ennek folytán a 3-ik hadtest elővéde, 3 zászlóalj és 8 lovas század, *Sass* tábornok vezénylete alatt, Hatvantól Vácz felé tolatott előre, mig a hadtest zöme szintén utána indult, ezt pedig a 2-ik gyalog hadtest követte Gyöngyösről. *Bebutoff* herczegnek meghagyatott, hogy azon esetre, ha az ellenség tulnyomó ereje által megtámadtatnék, *Sass* tábornok csapatjaihoz vonuljon vissza. A 4-ik gyalog hadtestnek pedig meghagyatott, miszerint Miskolczot elfoglalva, az ellenség menetelését a Tisza partjai felé megakadályozza.

«*Bebutoff* 15-én csakugyan rábukkanván a magyar lázadókra, cserkesz lovasságát előre tolva, Vácz mögött foglalt állást, honnan azonban rövid, de heves harcz után Ujfalu felé visszanyomatott. Daczára az Offenberg báró tábornok vezénylete alatt megérkezett erősitésnek, s *Sass* tábornok heves tüzérségi támadásának, mely hét álló óráig tartott, csapatjaink nagy veszteség után czélt nem érhettek. Julius 16-án a 3-ik hadtest támadta meg a lázadókat, kik a vasuti töltést természetes sáncz gyanánt felhasználva, mindig előnyben maradtak. A 2-ik hadtest Hartyán felé vonult, minthogy azonban mindkét hadtest a tikkasztó melegben 42, illetőleg 50 wersta-et menetelt, *Rüdiger* tábornok a kimerült csapatokkal nem erőszakolta a további támadást.

«*Görgei* 16-án éjjel 2-ik és 3-ik hadtestével visszavonulva, *Nagy* Sándor tábornokot az 1. hadtesttel Váczon hagyta. 17-én lovasságunk a városba nyomulva, egy üteget el is foglalt, mire azonban a magyar fővezér 4 zászlóalj gyalogsággal, 7 század huszárral és 4 üteggel visszafordulva, kozákjainkat és a velük benyomult dzsidás ezredet ujra kiverte, ugy, hogy az elfoglalt üteg̈ből csak egy ágyu került kezeinkbe.

«Ekkor *Rüdiger* összes csapatjait a lázadók különálló csapatjára vetve, a városból, nemkülönben utóbb foglalt állásaiból, iszonyu vérontás közt Szendehelyig visszanyomta.

«A harcz egyes mozzanatai arról tettek tanuságot, hogy mindkét részről oly csapatok küzdöttek, kik az ellenfélben csakis az ellenfelet — de ennél többet nem láttak.

«Nagyszerű látványt nyujtott, midőn dzsidásaink, kiket a magyar lovasság a hely szüke miatt csak 15—20 emberből álló csoportokban támadhatott meg, mint megannyi hős kettős párbajban harczoltak, az ellenség harczedzett lovasai, szikár, deli alakok, elszántan, de minden kihivó henczegés nélkül vivtak. Trombitásaik abban a pillanatban elnémultak, midőn az első összeütközés a nagy templom körül sikerült, s hol részünkről két tiszt — köztük Woronzov-Daschkov herczeg alezredes — elesett.

«Az ellenség további üldözésével egy két lovas ezredből és 10 ágyuból álló csapat *Sass* tábornok vezénylete alatt bizatott meg, tartalékul pedig *Grabbe* tábornok csapatjai szolgáltak, melyek Sz.-Kereszten keresztül Gyarmat felé siettek, mihelyt Görgei visszavonulásáról biztos hirt kaptak.

«*Rüdiger* tábornok oda utasittatott, hogy hadtestével Vadkertről egyenesen Gyöngyös felé tartson, a többi hadtestekre nézve a következő intézkedések adattak ki:

«A 7-ik hadtest Kápolnáról Mezőkövesd felé menetelve, lovassági elővédeit *Kuzutzov* tábornok vezénylete alatt Harsány és Miskolcz felé inditsa meg. A 2-ik hadtest a főhadiszállással Vácz felé, Keszi-Ujfalun keresztül Aszódra induljon, elővédei *Tolstoj* gróf tábornok vezénylete alatt Zsámboknak tartván.

«A fentebbi intézkedésekből kitünik, hogy *Paskievits* herczeg Görgei üldözéséről és tettleges megsemmisitéséről ez idő szerint lemondott ugyan, mert hadseregének biztos állását a hatvan-miskolczi vonalon és az ebből eredő hasznot többre becsülte, mint a fényes, de egyuttal kétséges eredményt, mely tekintettel a magyar fővezér kitünő tehetségeire, nemkülönben válogatott harczosainak vakmerő bátorságára, mindenesetre roppant áldozatokba került volna.

«A hatvan-miskolczi vonal birtokában a herczeg-tábornagy ura volt a Debreczen és Nagy-Váradra vezető utaknak, nemkülönben a Tiszán való átkelésnek; ez által a lázadók erejének megosztása, mely a váczi csata nyomán létre jött, most már többé helyrehozható nem volt. Mostani állásaiból a tábornagy Görgeit Tokaj felé, Perczelt pedig Szolnok felé szorithatta, mihelyt pedig a Pestről Szeged felé előrenyomuló osztrák sereg megindult, a kellő pillanatban Nagy-Várad tájékán az elhatározó csapásnak meg kellett történnie.

«A magyar fővezér helyzetének teljes öntudatában nagy sulyt fektetett arra a körülményre, hogy az osztrák kormány a biztos siker reményében most már talán nem a megtorlás, hanem a békés kiegyezés utján haladva, közbenjárásunk folytán engedményekre hajlandó leend, miért is ez irányban *Rüdiger* és *Cserdajev* tábornokok, nemkülönben *Paskievics* herczeghez fordulva, békés alkudozásokra hajlandónak mutatkozott. Azonban a különféle hadtesteknél levő kormánybiztosok, névszerint báró *Majtényi* László az 1-nél, *Gaál* Ede a 3-iknál, gróf *Cziraky* János a 4-iknél, végtére gróf *Decassé* Ferencz (Paniutine hadosztályánál) megbizók nevében oda nyilatkoztak, hogy az osztrák kormány alkudozásokra egyáltalában nem hajlandó, mi különben az osztrák fővezérnek a magyar foglyok irányában tanusitott embertelen eljárásából eléggé kitünt.

«Junius 20 án a 4-ik hadtest főhadiszállása Aszódon volt, midőn annak elővéde *Tolstoj* gróf tábornok vezénylete alatt Zsámboknál az ellenség előörseire akadt.

«*Dembinsky* hadtestéből *Perczel* és *Vysocki* 20,000 emberrel Szolnokról előrenyomultak; az elővédet *Dessewffy* vezényelte.

«*Tolstoj* Turáig visszanyomatván, a lázadók 32 lovas századdal és 14 ágyuval megtámadták csapatjainkat még mielőtt a tüzérség állást foglalhatott volna. A kifejlődött heves lovassági harcz szükségessé tette *Labinzov* tábornok hadosztályának beavatkozását, mely nélkül a zárt oszlopokban folyvást támadó magyar lovasság hátrálásra szoritható nem volt. *Dembinsky* a turai összecsapás után a Pestről előrenyomuló osztrák hadsereg ellen Szegedre vonult vissza.

«Görgei üldöztetése szintén jól sikerült. *Grabbe* tábornok, a már Losonczra bevonult magyar fővezérnek utját állni akarván, elébe sietett ugyan, de *Sass* tábornok elővédei Chrulev ezredes vezénylete alatt Losoncznál elég ügyetlenül az ellenség állásaiba belekeveredvén, csakis nagy nehezen menekültek a lelepczéből. *Görgei* pedig két oszlopban Rimaszombaton keresztül Forró és Miskolczra vonulva, a Sajó vonalát, s igy a Tiszán való átkelést elérte; mit a most elősorolt hiba nélkül nem tehetett volna.

«Az e részben megindított vizsgálat azt eredményezte, hogy *Chrulev* ezredes Losoncznál elkövetett hibáját a kémek hamis tudósításaival igazolván, a felelősség terhe alól végképen felmentetett ugyan, mi által azonban a bajon segitve nem lett.

«A vett jelentések után a herczeg-tábornok elrendelte hogy:

a) a 4-ik hadtest Mezőkövesdről Miskolcz felé megindulva mindenütt az ellenség sarkában legyen,

b) a 3-ik hadtest, mely Gyöngyös felé megindult, sietve az országutat elfoglalva, a 3-ik hadtestet kövesse, a

c) 2-ik hadtest pedig, Tisza-Füredtől, azonnal egy használható hid építéséhez lásson.

«*Grabbe* tábornok Losonczon keresztül a legrövidebb uton Tokaj felé indult meg.

«Julius 22 én *Görgei* Miskolczra, *Cserdajev* tábornok pedig Ábrányba ért. A tábornoknak meghagyatott, hogy a Sajón való átkelést ne erőszakolja, hanem Görgeit addig feltartani iparkodjék, mig a 2 ik hadtest Tisza-Füredre érve, az ottani átkelés birtokába nem jutott. 24-én jelentéktelen tüzérségi harcz, 25-én *Cserdajev* Miskolczra vonul, és az ellenség tüzérségével mérközik. Estefelé *Görgei* állását a Sajónál elhagyva, Tokaj felé veszi utját.

«A herczeg-tábornagy nagyon türelmetlenkedik, s nyiltan beismeri, hogy mindezeket előre látva, a szövetséges seregek fővezényletének egységét kötötte volna ki magának, mely nélkül a hadmiveletek végét s eredményét előre tudni nem lehet. Azonban utóbb abba kellett belenyugodnia, hogy nem annyira Chrulev ezredes hibája Losoncznál, mint inkább azon körülmény okozta az ügyek lassu fejlődését, hogy az ellenség fővezére ritka tapintattal mindent felhasznált, mi helyzetének előnyére szolgált, csapatait szigoru fegyelemhez szoktatta, mindig kézügynél tartotta, s végre oly alvezérekkel rendelkezett, kik parancsait szigoruan és minden okoskodás nélkül teljesitettek, holott *Chrulev* ezredes egészen tulajdon esze után járni akarván, az egész hadi tervet elrontotta.

«Julius 25-én a 2-ik gyaloghadtest a Tiszán átkelt. Az e czélra kirendelt csapatok *Gorcsakov* herczeg vezérkari főnök és altábornagy vezénylete alatt hajnalban Poroszlóra értek, utánuk *Tolstoj* gróf a 2-ik hadtest elővédével következett. — Az ellenség Korponay ezredes vezénylete alatt — 5000 ember, 2 század lovasság és 10 ágyu — az átkelési pont védelmére nem sokat tett, holott a terep minősége folytán nékünk nagy bajt okozhatott volna.

«A poroszlói töltés, melyet kikerülni nem lehetett, sok helyen keresztül volt törve, de azért a csapatok mégis elmehettek rajta. Ellenben az ellenség elmulasztotta tüzérségét felhasználni, midőn ezt oldalékunk tetemes kárára tehette volna. Mihelyt a csapatok a 2-ik átereszig értek, a lázadók felgyujtották a hidat s a harcz e helyen késő éjszakáig tartott.

«Minthogy a Tisza tulsó partját erdős terep környezi, Gorcsakov herczeg az átkelési ponton éjjel 18 ágyut állittatott fel. Reggeli 3 órakor az ellenség tüzérsége megnyitotta ugyan a tárgyalás további folytatását, de a parti ágyutelep folytonos tüzelése nemsokára elnémította őket.

«Mire gyalogságunk első osztályai a tulsó parton kikötöttek, a lázadók utóvéde eltávozott. A főcsapat már éjjel Ujváros felé vonult vissza. Az átkelési művet *Konstantin* Nikolajevits nagyherczeg közreműködése mellett, *Gorcsakov* herczeg vezénylete alatt történt meg, s az egész hadjárat legszebb mozzanatainak egyikét képezi.

«Julius 27-én a főhadiszállás, nemkülönben a a 2-ik és 3-ik hadtest hátralevő részei Poroszlóig s innen Tisza-Füredre vonultak. Kétséget nem szenved, hogy azon esetre, ha a magyarok a poroszlói átkelés pontját erélyesebben védelmezik, a magyar fővezér mozdulatai sokban megváltozva, az ügyek kedvező fejlődését nagyon megnehezitették volna, mig ellenben most már ily fontos előnyök elvesztésével s tekintettel az osztrák csapatok kiegészitett létszámára, a lázadás elnyomása kétséget többé nem szenvedett.» (Vége köv.)

AZ EISHAUSENI ISMERETLEN.

— Regényes történet a legujabb kutatások alapján. —

(Folytatás.)

AZ EISHAUSENI KASTÉLY.

Az eishauseni kastély tekintélyes három emeletes épület volt, 88 ablakkal, hatalmas pinczékkel, magas kőlépcsővel, melyet művészi vasrácsozat fogott körül s az ereszről kinyuló delfinekkel. A gróf és a grófnő a második emeletet lakták 10 szobával. A harmadik emeleten volt a lovagterem szép mennyezettel, elette nagy, kettős padlás. Az első emeleten lakott a komornyik és a szakácsnő. Bár a szerződésben ki volt kötve, hogy a padlást az uradalmi bérlő (mert a kastély a Hohenlohe herczegi uradalomhoz tartozott) magtárul használhatja, s a kastélyfelügyelő nejével együtt haláláig a kastélyban megmaradhat, mindamellett a gróf hajlandó volt a bérösszeget megtoldani, csakhogy a kényelmetlen kötelezettség alól menesüljön. Több mint 25 szoba állt igy, pinczékkel, padlásokkal együtt, *négy* ember rendelkezésére.

Helyén van itt fölemliteni, habár csak futólag is, hogy a Hohenlohe-ház, melynek birtokához a kastély tartozott, a Bourbonok buzgó párthive hirében állott, a mi talán megfejti azt, hogy miért kerestek épen itt menedéköket, s hogyan történhetett, hogy oly hosszu időn át történt itt tartózkodásuk daczára soha a legkisebb zaklatásnak sem voltak kitéve.

A viszony, melyben nő és férfi egymáshoz állott, hitelt érdemlő tanuk erősitése szerint egy neme volt az alárendeltségi viszonynak a férfi részéről. Minden érintkezés alkalmával kettőjök közt, kitünt, hogy a nő az előbbkelő. Ennek daczára bizonyos az, hogy a férfi akarata az volt, hogy a hölgy a világon senkire nézve ne létezzék. Midőn az uraságok beköltözése után nemsokára az eishauseni papné tisztelete jeléül egy virágesokrot küldött a kastélyba, a gróf félremagyarázhatlan módon adta jelét elégedetlenségének.

Más alkalommal a gróf hildburghauseni ügyvezetője volt a kastélyban, s azt a megjegyzést tette, hogy a városban nagyon kiváncsiak tudni, ki lehet a kastélybeli hölgy, mire a gróf kurtán válaszolt: «Jó lesz, ha az igazsághoz képest kijelenti, hogy nem tudja» s azzal rögtön elővezettette az öreg ur kocsiját. Még a komornyiknak sem volt szabad egy futó tekintetet sem vetni a hölgyre, s midőn egyszer kocsikázás közben a gróf egy kérdésére hátratekintve, egy pillantást vetett a grófnőre, másnap reggel becsengették az előszobába s ott állt az ismeretlen nő sürün elfátyolozva, némán tekintett rá s aztán gyorsan hátat fordított. Ez volt a gróf által adatott rendreutasitás.

Nyilvánvaló, hogy mindez a grófnő titkának megőrzésére történt. Tény, hogy a gróf szakácsnője állitása szerint gyakran panaszkodott előtte, hogy «ifjuságában esküvel kötötte le magát, azért kell oly lemondásteljes életet folytatnia». Hogy a grófnő mint fogoly érezhette magát s ennek következtében nem egyszer fordultak elő köztük heves jelenetek, kitünik abból, hogy a gróf ugyancsak a szakácsnő előtt ugy nyilatkozott egy alkalommal, hogy el van határozva, kolostorba vinni a hölgyet, s igy rázni le nyakáról a terhet. Ennek daczára semmi sem történt s maradt minden a régiben. Másfelől vannak rá bizonyitékok, hogy az ifju hölgy, ha nem is szeretetet, de hálát és vonzódást érzett pártfogója iránt. Innen aggodalma, melyet ennek betegsége alatt tanusitott, midőn egyik cseléd hallatára igy kiáltott fel. «Ha az ur meghal, élve temettetem el magam.» Minden arra mutat, hogy ismerte, vagy legalább sejtette a titkot, mely őt örökre e férfihoz kötötte. Kezdetben a grófot csak mint rendkivül gazdag és legmagasabb pártfogás alatt álló különczöt tekintették, ki iránt bizonyos idegenkedéssel viseltettek, daczára számos jótékonyságának. Mert sok szegényt részesitett gondjaiban, s ünnepenként minden házba hust, zsirt, fehér kenyeret, pogácsát, stb. küldött. Évenként tizenkét bérmáló ifjat is felruházott. Talán ez volt oka annak is, hogy az udvar részéről is oly tisztelettelteljes kimeletben részesült. Sarolta herczegnő egy izben tett kisérletet a rejteles lényekhez való közeledésre, midőn a grófnak a herczeg nevében franczia nyelven megigérte bizonyos kérelme teljesitését. A gróf szintén francziául válaszolva, sima udvariassággal köszönte ezt meg s kifejezte abbeli reményét, hogy el fog jönni a kedvező alkalom, midőn közeledhetni fog ő magasságukhoz. Ez az idő azonban sohasem jött el. A herczegnő 1818-ban elhalt, pár évvel később a herczeg a grófnak külön menlevelet adott, majd Hildburghausen városa diszpolgárává választotta, s ilykép a titok és zárkozottság minden oldalról biztositva lőn.

A mi a gróf magánéletét illeti, minden reggel három órától dolgozott, s hogy milyen kiterjedt levelezése volt, mutatja az a nagy mennyiségü velin és levélpapir, zöld pecsét stb. melyet kereskedőjétől hetenként kapott. Hasonlóan nagyszámu könyvküldeményeket is kapott Frankfurtból, melyek azonban mind *Square Fülöp* neve alatt érkeztek.

Érdekes annak a viszonynak keletkezése, mely a gróf és a helybeli pap között szövődött, az előbbi kezdeményezésére, eszmék kölcsönös kicserélése végett. A pap egyik reggel az ajtó-résen bedugva s gondos boritékban több franczia és angol hirlapot talált, melyeket később a gróf fehér kesztyüs cselédje ujra elvitt. Nemsokára az ujságok mellé czédulák is lőnek csatolva, melyekben a gróf könyveket kért a paptól vagy a herczegi könyvtárból. Később e czédulák is megnagyobbodtak, s rajtok a gróf nézeteit, véleményeit, megjegyzéseit közölte napi olvasmányai felől, hátiratán pedig a pap tette meg észrevételeit. Igy aztán lassan-lassan élénk eszmecsere fejlődött ki politika, irodalom, müvészet és napi események felől, mely annyira tüzbe hozta olykor a vitatkozókat, hogy a cselédnek nem ritkán hat-

szor, sőt tizszer is kellett a kastély és paplak közti utat megtenni s az izeneteket kicserélni. Mindketten latin betükkel irtak, megszólitás, aláirás, datum nélkül. Kitünik e levélváltásokból, hogy a gróf magányában négy nemzet klaszszikusait olvasta el sorban kétszer-háromszor egymásután. Mikor a szövetségesek diadalmasan vonultak be Francziaországba, a gróf igy irt: «Ha béke lesz, lesz szerencsém személyes ismeretséget is kötni.» A béke megköttetett, de a szellemi érintkezés még tizenegy éven át folyt tovább, a nélkül, hogy a két férfi csak egy szót is váltott volna egymással, bár séta közben gyakran találkoztak.

Hát a szép hölgy ezalatt milyen életet folytatott vajjon? Testileg természetesen semmi kivánni valója nem lehet, igazi fejedelmi luxussal él, lakik, ruházkodik. A kelet felöli két ablakos nagy szögletszobát lakta és az észak felöli hármat, mig a gróf a nyugat felöli nagy szögletszobát lakta, s egyet északfelől, mely dolgozó-szobául szolgált. A hölgy lakása zöld-arany kárpittal volt behuzva, vetett kendővel s fehér csipkefőkötővel. Kikocsizásnál azonban mindig a legelegánsabb párisi divatokat viselte s minthogy ezeket nem ajándékozhatta el, hagyatékában minden divatnak leggyönyörübb példányait találták, s ugyanannyi láda selyemczipőt, melyek mind az öltözetekhez illettek. Megfelelő készlete volt aranyból és ékkövekből is.

Kirándulásokat saját fogatukon tettek és pedig éveken át egész Rodach helységig, miután azonban az ottani vámszedő egy izben panaszkodott, hogy a gróf mindig csak a vonalig megy, ott visszafordul és sohasem fizet vámot, ezt meghallva a gróf, gazdagon megjutalmazta és többé sohasem terjesztette ki odáig sétakocsizásait. Ugyanez a vámszedő, állitása szerint, azt a tapasztalatot is tette, hogy *két hölgy* ült a kocsin, egy ifjabb s egy idősebb, tehát két hölgynek kell a kastélyban laknia, a mi alkalmas volt erős gyanut kelteni a kastély lakói erkölcsisége felől. Ez a gyanu adott alkalmat az abban az időben rendőri lángész hirében álló *Eberhardtnak* is, hogy a melyek egy két óráig tartottak, a gróf az ablakban állt ört távcsővel és fegyverrel kezében. Mikor a grófnő vissza akart térni, zsebkendőjével jelt adott, mire a gróf a cselédnek intett, s a hazatérés az előbb leirathoz hasonló módon ment végbe.

De hát mivel foglalkozott ez a nő egyedülléte magányos óráiban, melyeket evés, alvás és séta nem töltött ki? Ez valóban nagyon homályos pont, melyre nehéz feleletet adni. Még arról sem mondhatunk biztosat, hogy vajjon a német vagy a francia volt-e anyanyelve? A gróf az előbbit akarta elhitetni s talán ismerősei félrevezetése czéljából mutatott egy német nyelven születésnapjára hozzá intézett levelet, mely igy hangzik: «Kedves jó Lajos! Kivánok születésnapodra sok áldást» stb. Tovább pedig: «Tudom, hogy helyzetem borzasztó volt, s köszönöm neked még egyszer. Szeress engem, kedves Lajos! Maradok a te és a szüzanya oltalmában, a te szegény Zsófid a sirig!» De ez a levél tele volt hibákkal, s ellene szól az a tény is, hogy a hölgy imakönyve fran-

A KÁRZAT.

A SZOBRANYE ÉPÜLETE TIRNOVÁBAN.

A SZOBRANYE MEGNYITÁSA.

MOHAMEDÁN KÉPVISELŐK.

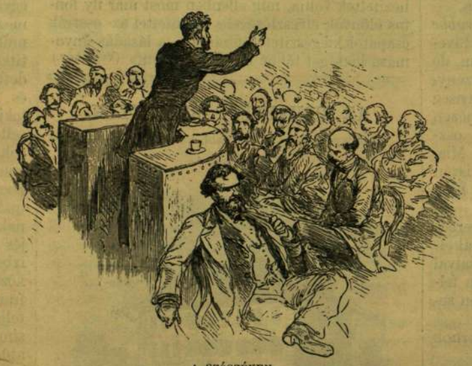

A SZÓSZÉKEN.

A SZAVAZÁS.

KÉPVISELŐK EURÓPAI ÖLTÖZETBEN.

KÉPVISELŐK NEMZETI ÖLTÖZETBEN.

A BOLGÁR SZOBRANYE GYÜLÉSÉBŐL.

mig a többi kilencz szoba egyszerü zöld és sárga kárpitozattal volt diszitve. A butorzat természetesen mindenütt előkelő.

Mint mondók, a szakácsnénak csak a földszinten volt helye, minden ételt, italt a komornyik hordott az előszobába s ott a gróf vette át. Fennmaradt néhány adat napi menüjökről is s ezek azt mutatják, hogy kiváló konyhával birtak. A legfinomabb sütemények, a legnemesebb franczia borok diszitették az asztalt. Délben felváltva vesepecsenye, kappan, csirke, fogoly, nyul, angolna, csuka, rizspudding, stb. Este a gróf mindig hideg étkeket és erős borokat élvezett, mig a hölgy egy kanna savót ivott valószinüleg egészségi okokból. Mintden tizennégy napban finom likőrök, puncs-esszencziák, öt-hat font finom mokka-kávé érkezett a gróf nevére. Ily életmód jelentékenyen enyhitette a cseléd ségnél is az egyedüllét unalmait.

Ruházatát tekintve a nő otthon többnyire hosszu köténytt s finom fehér kabátkát viselt, narancssárga szalagokkal, többnyire vörös, hátranürnbergi lelenczet, Hauser Gáspárt, a kastélyban körülvezesse, ha netalán bizonyos gyermekkori emlékeket ébreszthetne fel benne. Egy fejedelmi parancs azonban betiltotta Eberhardtnak az ez irányban való nyomozás folytatását s a két hölgyre vonatkozó rejtély felderitetlen maradt.

A szabadon mozgást is eredeti terv szerint tette lehetővé a gróf. A kastélyhoz közel egy sürü fás ber ket bérelt, azt tüskével vette körül s még nyolcz láb magas deszkapalánkot emelt körüle, hogy a kivánczi szemek elől tökéletesen zárva legyen. A kastélyból az ut egy hidon és pallón át vezetett s az ajtóval szemben egy sövény zárta el a betekintést a kertbe, melyben jobbról és balról kavicsozott ösvények vezettek a kerités mentén. Ha már most a grófnő sétálni akart, a cseléd a kastély ajtója elé állott, s mihelyt észrevette, hogy a hölgy elhagyta a kastélyt és mögötte állott, előrement, a nélkül, hogy hátrafordulna egész a kertajtóig. Ezt felnyitotta és olyan állásba tette magát az ajtószárny mögött, hogy ne láthassa a kertbe besuhanó grófnőt. A kerti séták alatt, czia volt. Már pedig imakönyveket csak az anyanyelven szoktak olvasni.

És hogy lehetett el továbbá e nő, ki pompás uj ruhákkal tetszelgett, — női segitség nélkül? Csak nem teljesitette talán a komornai szolgálatot is a gróf körülötte, mint a hogy tudjuk, hogy kerekes széken gyakran tolta végig a termek hosszú során. Zongorája sem volt, ellenben találtak a kastély hátsó szobájában egy — kintornát a hölgy hagyatékában. És hallották sokszor csengő kaczaját, midőn gyermekkocsiba fogott kutyáival egyik-másik cziczáját szekereztette végig a szobákon. Ha pedig ebbe a játékba is beleunt, akkor szegény a sok pénzzel mulatta magát, mely bőven özönlött hozzá a nélkül, hogy tudta volna mire forditani. Sok selyem-erszényket varrt magának, melyeket tele rakott Friedrichst d'orokkal, hollandi aranyokkal, koronát és porosz tallérokkal, speciesekkel és ezüstgasarokkal, melyek a szoba minden szögletében rendetlenül szétszórva hevertek.

(Vége köv.)

KERESZTŐDIN — BIHARI SÁNDOR FESTMÉNYE.

KERESZTTŰZBEN.

Bihari Sándor festménye.

A képzőművészeti társulat most bezárult kiállításának első sorozatában azonnal feltünt Bihari Sándor-nak «A biró előtt» czimű festménye, jó humorával, népies zamatjával. A Munkácsy-díjra pályázott vele, de jóval előbb kiállításra bocsátotta, mielőtt a beküldési határidő még letelt volna. Mégis az életteljes festmény nem vesztett semmit érdekességéből s képes volt frisseségben tartani vonzó erejét akkor is, mikor oly sok jeles mű sorakozott mellé, a 6000 frankos pályadíjért versenyezve. Sőt az összehasonlítás még kedvezett, kitüntetve a kompoziczió jóizűségét. A biráló bizottság a Munkácsy-díjra kiválasztott három festmény között az első helyen terjesztette Munkácsy elé, s ezen kivül megnyert egy másik kitüntetést is, a képzőművészeti társulat 600 frtos jutalmát, mely átalában a kiállítás legkiválóbb hazai művét illeti.

A fiatal festő mindjárt kezdetben határozottan lépett föl. A mit eddig láttunk tőle, mindenikben a jókedv nyilatkozott, s a vidámság derüjében népiesség, mely egy csomó magyaros vonással is öregbítette a tartalmat. «A czilinder-próba» volt első műve, szintén jó ötlettel és falusi népséggel. Egy parasztlegény a batyus zsidótól akar valamit vásárolni, s a mint az kiteríti előtte portékáját, kaczagva választ ki belőle egy köcsögkalapot, fejére illeszti s mókázva mutogatja magát, nagy jókedvre hangolva az együttlevőket.

Emlékezetes festményt mutatott be az országos kiállitás műcsarnokában is tavaly. A technikában már ekkor jót haladt, a kifejezésben biztosabb lett, az alakok erőt nyertek. «*Keresztttüzben*» czime az életképnek. Katonák harcza ez egy csinos menyecske ellen, a ki vásárról jövet betéved egy korcsmába. Kosarát, korsóját letette a legközelebbi asztal végénél, leült egyet pihenni, egészen külön. Hanem a csárdában épen huszárok vannak. Szemet szúr a menyecske, megkezdődik az atak; körülfogják. Különösen tüzel rá az a huszár, a ki szemben telepedett le vele. A menyecske csak hallgatja a sok dévajságot. Nem haragszik egy csöppet sem, hanem nevet hozzá, a száját is elfedi a kézbeli keszkenőjével, a mint parasztleány, parasztasszony szokta, ha szégyenlősködni illik; meg hát bizonyosan a piros szájáról is mondhattak valamit. A menyecske megzavarodott, vidám arcza nagyon beszédes és a képnek súlya is itt van. Nagy az elevenség a menyecske körül. A huszárok derekasan forgolódnak. Távolabb levő asztaltól kedvteléssel nézi az egészet egy vén paraszt, nagyot füstöl pipájából. Szinte látszik, hogy gondolja: hej, mikor én is fiatal voltam még. A háttérben a csaplárosné is figyel. Rossz csont a katona. A gyermek pedig a csákó, a kard meg a dolmány nézésébe van elmerülve.

A festmény a trónörökösnek is megtetszett. Ő fensége, mint a kiállitás védnöke, a királynak a kiállításra vonatkozó emlékekkel kivánván kedveskedni, ezek közé Bihari festményét is kiválasztotta. Legutóbbi szép képét («A biró előtt») pedig ő felsége a király vette meg.

ESTIMA.

— Képpel. —

A mohamedán fogalmak szerint a paradicsomba jutásnak főleg négy alapfeltétele van, ezek: a böjtölés, alamizsnaadás, a Mekkába zarándoklás és az imádkozás. Különösen az imádkozás fontos és gyakori; a korán naponként ötszöri imádkozást szab elé, beleszámítva az éjfél utáni két órait is, a mikor a muezzin alakja feltünik a mecseten s belekiált a csöndes éjszakába: «Imádkozzatok, az imádság jobb az alvásnál!» A hivő erre elhagyja fekhelyét, nehány szakát a Koránnak elmormogja, s azután ujra lefekszik.

A reggeli, déli és esti imával a mosakodás (vudu) is össze van kötve, mely meg kell hogy előzze az imát, s nem szabad mellőzni, ha mindjárt csak az arcznak és kezeknek felületes meglocsolásából áll is. «Mert tisztának kell lenni a léleknek, ha istennel beszél» — tartja a Korán, s e czélra minden mecset pitvarában egy medence vagy kút áll. Pusztában, hol nincs víz, a mohamedán nehány csipetnyi homokkal vagy földdel is megelégszik.

Tisztának kell lenni a helynek is, hol az imádkozás végbemegy, a miért is minden mohamedánnak egy úgynevezett imaszőnyege van, melyet kiterít a földre, ha imádkozni akar. Ez a szőnyeg a gazdagoknál néha igen értékes, például aranybrokát s közepébe a mekkai nagy mecset képe van beleszőve; sarükkal lépni rá nagy szentségtörés volna. Ezért veti le a hivő mindig előbb saruját s mezitláb vagy harisnyában végzi imáját. A legszegényebbnek is van egy átlyuggatott, elrongyollott ilyen szőnyege, s ha nincs, kölcsön kér egyet barátjától vagy szomszédjától, s ily kérelmet nem szabad megtagadni.

Ima alkalmával a mohamedánnak mindig Mekka felé kell arczczal fordulnia. Tehát az egyiptomi és európai töröknek kelet felé, az ázsiainak nyugat felé. Az ima végzése a legfesztelenebb módon történik. Mihelyt Kairó vagy más mohamedán város-tornyain fölzeng a muezzin hangja, a legnépesebb utczákon is, a mesterember elveti szerszámját, a kereskedő portékáját, kiteriii szőnyegét, arczczal keletnek fordul, vizzel meghinti magát, fölemeli kezeit s háromszor mélyen meghajol, ugy hogy homloka a földet érinti, azután elmondja az időhöz mért imát, még egy ideig térdelve marad, azután ujra összegöngyöliti imaszőnyegét s tovább folytatja a megszakitott beszédet.

Minden nagyobb karavánnal van egy imavezető, ki rendesen a karaván feje is; és napkelténél, déli pihenőnél, éji táborozásnál, mindenkor felhangzik az «Allah akbar!» (Nagy az isten!) Leszállnak tevéikről, keletnek fordulnak s ugy mormolják: «Allah védi és oltalmazza a jókat utjaikon, s elforditja rólok a veszélyt, ha hozzá könyörögnek«. Az egyes utazó sem feledi soha az imát. A mint meglepi az est a szokásos ima idejében, leszáll fáradt lováról, leveti czipőjét s fegyvereit, s úgy mondja el imáját, «mert — mondja a korán — a mindenható lehellete a pusztán is végig fuvall s az úr szeme mindenütt jelen van.» Ilyen jelenetet tolmácsol hüen *Roubaud* képe is.

A NAGY BOLGÁR SZOBRANYE.

— Képekkel. —

Bulgáriának két nemzetgyülése van: a kicsiny, melyet Szófiában szoktak megtartani, és a nagy, melyet Tirnovában.

A kis szobranyéba minden 10,000 lélek választ egy képviselőt, a nagy szobranyéba 5000 lélek küld egy-egy képviselőt. Hatáskörre nézve e két testület nagyon különbözik, mert mig a kis szobranye az ország belügyeivel foglalkozik, a közigazgatásba, közoktatásba vágó ügyeket tárgyalja, a nagy szobranye egyedüli feladata, hogy Bulgária megürült trónjára fejedelmet ültessen. Most másodszor gyült egybe ez a nagy szobranye. Első izben a nagy szobranye egyhangulag I. Sándort választotta meg — Oroszország ajánlatára, most pedig a czár kedvéért Waldemárt választotta meg, de mint tudjuk, eredmény nélkül, mert a dán király fia nevében visszautasitotta a választást.

Egyik képünk a tirnovai szobranye épületét tünteti fel a balkanski uliczára szóló sikátoros homlokzattal. Micsoda emlékek ébredtek föl a képviselők keblében, mikor ide gyülekeztek! Épen azon az ablakon ott az első emeleten, hol a nemzeti lobogó leng, hajolt ki néhány évvel ezelőtt Sándor fejedelem, és mosolyogva szórta az egybegyült nép közé az épen elfogadott és szentesített bolgár alkotmányt. Mily nagy változás. Az érzés, melylyel Sándor fejedelem iránt viseltetnek nem változott. Az ugyanaz maradt. Hanem a külső körülmények szörnyen megváltoztak és meg is viselték a szegény bulgár népet.

Nem Sándor fejedelem, hanem Stambulov áll ott a trón előtt, környezve jobbról a tisztikar, balról a kormány tagjai által, hogy megnyissa a nagy szobranye ülését és tudtára adja a népnek hivatalosan, hogy a trón üres, és uj fejedelmet kell választani.

A fejedelmet választó szobranye tagjairól öt különböző jellemzetes csoportot mutatunk be. Az egyik oly képviselőket tüntet föl, kik még mindig nemzeti bolgár viseletben járnak, a mi azonban nem zárja ki, hogy igen tevékeny és fontos részt vegyenek a különböző politikai, adminisztrativ kérdésekben; a másik ellenben olyan csoportot tüntet föl, melyben a képviselők már európai viseletben járnak. A harmadik képen az előadó lelkes beszédben védelmezi a szószékről az előterjesztett javaslatot; a negyedik névszerinti szavazást tüntet fel, melyen a képviselők kézföleméleszel adják meg az «igen» szavazatot.

Kétségkivül a legérdekesebb kép az a kettő, mely a karzatot és a mohamedán vallásu képviselőket mutatja be. E sorok irója többször volt már jelen a bolgár szobranye ülésein, s mindannyiszor önkénytelenül a mohamedánok magaviselete ragadta magára leginkább figyelmét.

Mohamedán képviselő sok van a bolgár nemzeti gyülésen, hol törvényeket alkotnak és intézkednek, a miből azonban ők, bár részt vesznek benne, legtöbb esetben egy árva szót sem értenek. Tudvalevő dolog, hogy a Bulgáriában lakó mohamedánoknak csak egy igen kis része tud bolgárul. De arra nem emlékszik senki, hogy valamely mohamedán részt vett volna valamely nagyobb vitában. Pontosan eljönnek az ülésre. Az ülés előtt már ott üldögélnek valamely albizottság szobájában. Pipázgatnak, de nem igen sokat szoktak vitázni, sőt alig beszélnek még egymás között is valamit.

Ha az elnök megnyomja az elektrikus csengetyüt, akkor szó nélkül fölemelkednek, bemendegélnek a nagy ülésterembe, ott leginkább az utolsó két sorban csoportosan foglalnak helyet, s néznek és hallgatnak. Hallgatnak? Nem. Egyszer ők is megszólalnak. A bolgárok ugyanis behozták szintén azt a szokást, hogy a nemzet képviselői napidíjat huzzanak mint nálunk, de azt meg is kell szolgálni. Nem elég a mandátum megszerzése. Meg kell jelenni minden ülésre, mert a mely ülésen meg nem jelen valamely képviselő, azon napon nem jár ki a napidij, mely tizenöt frankból áll. Ez az oka, hogy minden egyes gyülés kezdetén a jegyzők egyike fölolvassa az összes kepviselők névlajstromát s minden ott levő képviselő kiáltja a «tuka» szócskát, melylyel igazolja, hogy jelen ván. Ezt az egy szót a mohamedán képviselők nagyon rendesen hangoztatják, s azt hiszem nem annyirá a közügy iránti buzgalom, mint inkább ez a kis magánérdek okozza, hogy a mohamedán bolgár képviselők a legpontosabban látogatják a szobranye üléseit.

ST. A.

MIKLÓS, MINGRÉLIAI HERCZEG.

A szegény, elárvult bolgár trónnak ugyancsak sok jelöltje volt már, mióta Sándor oda hagyta Szófiát. Csak egynehányat iktatunk ide a sok közül, de ez a névsor is, mely kizárólag a komoly jelöltek nevét tartalmazza, eléggé mutatja, menynyi homlokegyenest ellenkező áramlat volt és van itt működésben. Eddig jelölve voltak: Battenberg Sándor, Valdemár, Oldenburg, Leuchtenberg, Mingréliai Miklós, Vogorides, Nassaui Vilmos, Karagyorgyevics Péter, Nikita, Károly király, Ignatiev, Dondukov-Korzakov, Gurko, Bozo Petrovics és legujabban Koburg Ferdinánd herczeg.

Az összes jelöltek közül legkevésbbé komolyan hangzott a mingréliai Miklósnak jelöltsége, ki messze a Kaukázusból jönne a bolgár trónra. De épen az ő személyével foglalkozott az európai sajtó legtöbbet. Nem csoda. A mingréliai herczeg az orosz kormány jelöltje, s ugy látszik, daczára a bolgár nép tiltakozásának, az európai udvarok idegenkedésének, az orosz kormány legkomolyabban tartja még fönn e jelöltséget manapság is.

Abban a helyzetben vagyunk, hogy a herczeg hü arczképe mellett eddig még teljesen ismeretlen adatokkal bővitve adhatjuk életrajzát.

Dadian Davidovics Miklós mingréliai herczeg 1847 január 4-iken született. A czár a szentpétervári udvarhoz vette még fiatal korában, később pedig abba a hadapród-iskolába adta, hol a gárda tisztjeinek gyermekei tanulnak. Huszonhárom éves korában a gárda-ezred tisztje lett, s itt rövid idő mulva őrnagyi rangot nyert, s mint ilyen megnyerte kezét Máriának, az akkortájt mindenható miniszter, gróf Adlerberg Sándor Vladimir leányának. Az Adlerberg család nemesi volta és hire igen fiatal keletü, alig terjed tovább I. Miklós czár uralkodásánál, s igy a grófnak hő vágya volt egy olyan herczegi családdal lépni rokonságba, mely ősei egész a mondák és mesék idejére vezeti fel, mint a Csavcsavadzsé és Imeritinski családok a Kaukazusban. Azt és Imeritinski családok a Kaukazusban. Azt semmi esetre sem lehet állitani, hogy Miklós herczeg valami nagy boldogságnak örvendett házas életében. Neje sokkal idősebb volt mint ő s természetüknél fogva sem igen hangzott össze együttlétük. Azonban Miklós herczeg, kiváltképen a házasság első idejében, beletörődött helyzetébe, annál inká bb, mert ipa ura nagy befolyásánál fogva nemcsak anyagi helyzetén tudott segiteni, a mennyiben kiszközölte, hogy nagy terjedelmü birtokai a zár alól feloldattak, hanem a czár megadta neki a *fenség* czimet is és kinevezvén őt ezredesnek, a czárnak szárnysegédévé lett.

Miklós herczeg az orosz-török háboru alkalmával be volt osztva a főhadiszálláshoz, s itt, — anélkül, hogy valami nagyobb dolgokat végzett volna, de sőt katonai szempontból az egész hadjáratban mi részt sem vett — a legkülönfélébb magas rangu katonai kitüntetésekben részesült. Ez időben állott be a teljes szakadás is közte és neje között, mire állitólag a nő magaviselete szolgáltatta volna a főokot. Annyi bizonyos, hogy Miklós herczeg csakhamar a háboru befejezte után, habár nem is törvényesen, de tényleg elvált nejétől, kivel azóta sem érintkezett. A herczeg névleg hivatalnok az orosz belügyminiszteriumban, de tényleg soha sem végzett semmiféle szolgálatot, legkevésbbé hivatalosat. Nem valami nagy barátja lévén a komoly munkának, vigan éli világát akár Szentpétervároa, akár a zugdidi, akár a gordii kastélyban, melyeket Mingréliában emeltetett.

Azt állitották, hogy Miklós herczeg vagyona legnagyobb részét házassága első éveiben elköltötte, de ugy látszik, hogy ez az állitás nem helyes. Ellenkezőjét bizonyitja nevezetesen egy emlékirat, melyet Kipiani orosz államtanácsos nemrég közzétett.

Kipianit 1856-ban Bariatinsky kaukázusi kormányzó megbizta, hogy állitsa össze a Dadian-család birtokainak leltárát. Kipiani elbeszéli, hogy Katalin Alexandrowna herczegnőnek mingréliai intendánsa Sz.-Pétervárra a birtokok kezelési költségének kifizetése után csak 277 rubel tiszta jövedelmet küldött, holott az emlitett leltár szerint a jövedelmeknek 80,000 rubelre kellett volna emelkedniök. E tárgyban pör indittatott meg. Kipiani, a ki Miklós fejedelem gondnokának neveztetett ki, kezébe vette a birtokok kormányzatát és a jövedelmet csakugyan 80,000 rubelre vitte fel; de e siker folytán a kaukázusi kormányzó ármánykodni kezdett ellene, ugy hogy Kipiani elvesztette hivatalos állását, sőt Miklós fejedelem is pört indított ellene, melyben még 50,000 rubelt követelt Kipianitól.

Mikor Lorisz-Melikov miniszter lett, Kipiani Sz.-Pétervárra ment, hogy a pört megszüntesse. Egyuttal itt konstatálták, hogy a leltár, melyet Bariatinsky herczeg rendeletére szerkesztettek, sohasem küldetett el Sz.-Pétervárra. Ez időtől kezdve Miklós herczeg anyagi helyzete mindennek inkább, csak fényesnek nem volt nevezhető.

Intendánsai vagy száz pört indítottak uruk jogainak megcsorbitása czimén és a mingréliai lakosság nagyon fel volt izgatva. A herczeg egymásután elveszté valamennyi pörét, még azokat is, melyeket okvetetlenül meg kellett volna nyernie, ha kezében van a hires leltár.

Végül a czár bizottságot nevezett ki Liven herczeg elnöklete alatt, mely meg volt bizva, hogy a herczeg jövedelmeinek kérdését hozza rendbe; de ez a bizottság még 1884-ben sem fejezte be munkálatait, holott a Kipiani-féle leltárt már 1882-ben megtalálták.

Miután a herczeg birtokainak hivatalos leltárát a herczeg és az orosz kormány 24 éven át nem ismerték és a herczeg csak mult évben vette át végleg birtokait, igazságtalanság volna pénzügyeinek rossz állapotát nagy fényüzésének tulajdonitani. Valószinü, hogy a herczeg pétervári költségeit apósa, Adlerberg gróf, később pedig a czár fedezte. Mondják, hogy jelenleg a herczeg vagyoni viszonyai már teljesen rendezve vannak.

Azt irták a lapok, hogy Miklós herczeg volt az, ki először mondott le fejedelmi szuverén jogairól. Ez az állitás annyiban téves, mert már nagyapja, Dadian Gergely és apja, Dávid, ki igen gyanus módon vált meg a földi gyönyöröktől, lemondott fokról fokra a felségi jogokról. Még határozottabb formában tette ezt az özvegygyé maradt Katalin Alexandrowna fejedelemné, ki bár módjában lett volna az európai nagyhatalmak felajánlott segitségével Mingrélia autonomiáját helyreállitani és biztositani, erről önkényt lemondott, s előnyt adott a czár hizelgő meghivásának, hogy a pétervári udvar körében töltse idejét, hol tiszteletére fényes ünnepélyeket rendeztek. Katalin élete Pétervároa sok beszédre adott okott. Ritka szépsége és tetszelgő természete nagy sereg udvarlót vont körébe, kik között első helyen emlitendő fel Suna herczeg. Fia, Miklós herczeg, akkor csak tiz éves volt, s anyja nem restelte, hogy a czár egy fényes katonai ünnepély alkalmával egy tisztán katonai bravurokért adományozni szokott érdemjelt tüzött kebelére. Katalin fejedelemnő 1882-ben halt meg.

Miklós herczeg teljesen orosz érzelmű, s minden tekintetben lekötelezettje és alávetettje az orosz kormánynak. Innen származik az általános ellenszenv, mely Bulgária népénél jelöltségét illetőleg nyilatkozik. Azonban a bolgárok már nyugodtak lehetnek. Miklós herczegnek ma már komoly ellenjelöltje van, ki mellett a Dadianok szerepléséről többé szó nem is lehet. *Koburg* Ferdinándot hangoztatják Európaszerte a bolgár trón jelöltjeként. Koburg herczeg családi összeköttetéseinél fogva minden esetre sokkal nagyobb biztositekot nyujtana a bolgár népnek, mint minden eddigi jelölt, ő alatta nem volna veszélyben sem autonomiájuk, sem nemzeti függetlenségök. Már pedig sem az európai hatalmak, sem maga a legközelebbről érdekelt bolgár nép nem óhajtanak egyebet.

STRAUSZ ADOLF.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Ráskai Lea» illusztrácziójából.

Beöthy Zsolt költői beszélye, «*Ráskai Lea*», melyet a szerző nehány éve a Kisfaludy-társaságban nagy hatással olvasott fel s mely akkor nagy negyedrétü diszes kiadásban jelent meg. most második kiadásban épen ellenkező, kis 16-odrétü parányalakban, de még diszesebben s a mellett Vágó Pál tiz rajzával is kisérve jelent meg. Előszavában Beöthy érdekesen adja elé, mikép vezették irodalomtörténeti tanulmányai e költői beszély megirására. A Szent Margit-legenda, középkori kodex-irodalmunk legbecsesb gyöngye, erősen megragadta nem csak a tudós figyelmét, hanem a sziv emberének érdeklődését is, s mivel más oldalról épen akkor állapittatott meg, nagy valószinűséggel, e legenda szerzőjének kiléte, t. i. Ráskai Lea, előkelő nemes családból származó dömés (margitszigeti) apácza: a költő egy, a kornak (XVI. század eleje) megfelelelő szerelmi történetet alkotott e névhez s azt ódon zamatu költői nyelv ruhájába öltöztette. A költői beszély mindenkép sikerült s e műfajban irodalmunk legjelesb termékei közé tartozik. Egy melegen érző sziv s rajongó lélek benső története az, ki szive és sorsa zaklattatásai elől (mint abban a korban annyian) a kolostorban keres menedéket, de szive nyugalmát vezeklésben, imában sem találja fel s utoljára az ájtatos munkában talál megnyugvást — de csak akkor, mikor szűz szerelme tárgya, őt s apácza-társait a diadalmas török rablótámadásától megmentve maga is elesik a szigeten, a zárda küszöbén. A mi Vágó illusztrácziói illeti, ezek e kiváló tehetségü rajzolónknak becsületére válnak; de az alak sokkal kisebb, semhogy a képeken a körrajzon kivül egyéb érvényesülhetne. Igy is alkalmasak a költemény által költött hangulatot táplálni. — A gyöngykiállitásu könyvecske Révai testvérek kiadásában a Franklin-társulat nyomdájából került ki s ára 1 frt.

Beniczkyné-Bajza Lenke művei. Székely Viktor nagykanizsai könyvkiadó előfizetése felhivást bocsátott ki Beniczkyné Bajza Lenke műveinek olcsó kiadására. A kedvelt irónő regényeit, elbeszéléseit 20 krajczáros füzetekben bocsájtja közre. A sorozatot a «*Mártha*» czimü regénynyel kezdi meg, mely már a legközelebbi napokban megindul. Ezt követi a jeles irónő, «*Ő az*» czimü legujabb, eddig még sehol meg nem jelent regénye. Minden héten egy-egy füzet jelenik meg. Előfizethetni egész évre (52 füzet) 10 frt-

DADIÁN MIKLÓS, MINGRÉLIAI HERCZEG.

tal, félévre 5 frttal, évnegyedre (13 füzet) 2 frt 50 krajczárjával.

Ifjusági iratok és képes könyvek. A karácsonyi könyvpiacz az idén igen gazdag, nemcsak díszművekben, hanem ifjusági iratokban, képes könyvekben is. Majd minden kiadó gyarapította ezekkel az ünnepi ajándékokra alkalmas tárgyak hosszu sorozatát. A legujabban megjelent művek:

Gyermekmesék, Grimm-testvérek után Halász Ignácz. Az idei karácsonyi könyvpiaczon, gyermekek számára, uj ajándék alig jelent meg kedvesebb s értékesebb, mint a melyet Hoffmann és Molnár (Eggenberger-féle) könyvkereskedése, a fentebbi czim alatt állított ki. Hogy a Grimm-testvérek a legkitünőbb mesemondók közé tartoznak a világirodalomban, a kik a meséket, minden népek közkincsét, válogatni, csiszolgatni, gyermekeknek kedvesekké, felnőtteknek érdekessé tenni tudják — az rég el van ismerve; s tegyük hozzá, hogy Halász Ignáczban méltó átdolgozóra s épen oly jó magyar elbeszélőre találtak e szép mesék, mint a hogy Grimmék által németül voltak elmondva. Halász a mese-styl minden jó tulajdonait egyesíti, a népiességet, a kedélyességet, az egyszerüséget, a világosságot. A meséknek sem humora, sem költöisége nem szenved kezei alatt. A husz ivre (320 l.) terjedő vaskos kötet ötvenegy mesét ad a gyermekeknek, de velök együtt a felnőttek is gyönyörüséggel olvashatják s idézhetik vissza bennök gyermekkori benyomásaik emlékét. S hogy annál jobban megragadjanak a gyermekek emlékében, a mesék mindenütt népies rhythmusos sorokkal és strófákkal vannak átszöve, mint az igazi népmesék mindenütt. Az átdolgozó, ugy látszik, a legnagyobb előszeretettel dolgozott ezeken a részleteken s a magyar gyermekversek hangját egészen eltalálta bennök. — A kötet becsét nagyban növelik a szöveg közé nyomott és a külön lapokon mellékelt nagy számu rajzok melyek ó-német stylben, igen sikerült fametszetü kivitelben, egészen beleillenek a mesevilágba, melyet illusztrálni hivatvák. A jeles könyv ára, kemény papirkötésben 1 frt 50 kr., diszkötésben 2 frt 40 kr.

Az *Eggenberger-féle* könyvkereskedé s (Hoffmann és Molnár) érdekes ifjusági olvasmányainak gyüjteményében szintén előkelő hely illeti meg a nagy franczia tudós, *Paul Bert* művét: *Utazások és vadászkalandok*, elbeszélések az állatvilágból, fordította dr. Simonyi Jenő. A könyv méltó kitünő szerzőjéhez, a közelébb elhunyt Berthez, ki nem átallotta gazdaságából a kicsinyeket is megjándékozni. Paul Bert e könyvében a legérdekesebb utazási s vadászati kalandok vannak összeállitva, többnyire az utazók s vadászok saját följegyzései alapján, mintegy válogatott fejezetek a természetrajzból, melyek érdekfeszítők, de a mellett tanulságosak is. Az északi sarkon fordulunk meg a szerzővel, Afrika, Ázsia, Amerika, Ausztrália belsejébe hatolunk, mindenütt megfigyelve az állatok sajátos életét s az ember bátorságát és eszességét, győzedelmesen megküzdve az állatvilággal. Ára kötve 1 frt 50 kr.

Singer és Wolfner kiadásában a következők jelentek meg: *Mesék a fonóból;* elmeséli Fáylné-Hentaller Mariska; előszóval ellátta Mikszáth Kálmán. Népmesék ügyes feldolgozása, egyaránt akalmas arra, hogy a kicsinyek előtt felolvastassanak vagy a kicsinyek olvasmányát képezzék. Negyvenöt kisebb-nagyobb mese teszi e gondos kézzel füzött gyüjteményt, melyben naivság, vidámság, csodálatos és tréfás változtatja a hangulatot. Mikszáth előszava arról szól, hogy a gyermekeknek ki tudna jobban mesélni, mint a nő. A jó könyvnek külső része is nagyon tetszetős, és több szinnyomatu kép élénkíti. Ára 1 frt 80 kr. — Az *Oriások és törpék* czimű könyv keleti meséket mond el, szines képekkel, fametszetekkel; ára 1 frt. *Csudavilág*, tündérmesék gyüjteménye, gyüjtötte Kardos Pál, színnyomatu képekkel, 77 fametszvényével; ára 2 frt. — *Mesegyöngyök az állatvilágból*, Phaedrus meséi, szabadon átdolgozta élvezetes versekben Hiador (Jámbor Pál); számos képpel. Ára 1 frt 20 kr. — *Pali bácsi szemléltető képes könyve* alkalmas a kisebb gyermekek értelmének fejlesztésére; a leggyakrabban előforduló tárgyak és eszközök vannak benne lerajzolva és versekben magyarázva; ára 1 frt. Másik könyve Pali bácsinak: *Állatok minden világrészből*, ez meg, szintén szines képekben, az állatvilágot mutatja meg. Vers is van hozzá; ára 1 frt.

A *Lampel Róbert-féle* (Wodianer F.) könyvkereskedés kiadványai is változatosak. Ezek a következők: *Tündérliget*, a gyermekélet változatos képei, irta Kálmán bácsi (Mikszáth Kálmán). Itt jóizű rigmusokat mond a szinezett csinos képekhez, melyek a gyermeket játékközben, az év különböző szakában tüntetik föl. A képekel szemközt levő oldalon diszes kezdőképek és vignettek közül szól a rigmus. Az elegáns kötésü könyv ára 2 frt 40 kr. — *Képes mesék*, jó gyermekeknek meséli Józsi bácsi. Tartalma 21 mese, 18 szines képpel; ára 2 frt. — *Tündérmesék*, az előbbihez hasonló kiadás, szintén 18 szines képpel, husz mesével, irta Elemér bácsi; ára 2 frt. — *Háromszáz Aesopus mese*, az ifjuság számára átdolgozta ifj. Ludvigh János és dr. Boross Gábor. Majd minden meséhez külön kép, részint a szöveg közt, részint külön lapon szinezve, ára 2 frt. — *A barátság tükre*, emléklapok barátoktól és barátnőktől, szerkesztette Belicza József. Külön lapok vannak benne, melyre fotográfiák ragasztatnak. Aztán rovatokba osztott kérdések következnek, a miket annak kell kitölteni, a kinek fotográfiája a tulsó lapot elfoglalja; ára 3 frt 60 kr. — *Ifjusági könyvtár* czim alatt két füzetet veszünk Hoffmann Ferencz elbeszéléseiből. Az egyik *Karácsonyi est*, fordította Aradi József, a másik: *Néger-élet*, fordította Birly Paulina, 4 acczélmetszettel; ára egynek-egynek 50 kr. Következnek a gyermekeknek való képeskönyvek: *Házi állatok*, nagy alaku, szines nyomásu képekkel, minden állatról versekkel. Hasonló elhez a *Házi szárnyasok*. Kemény kötésben egy-egy könyv ára 1 frt. *Jó gyermekek képes ABC-je*, minden betűhöz kép és kétsornyi vers. *Kis világ*, szines képecskékkel és rövid versekkel. Ára 70 kr.

Tréfás számtani feladványok gyüjteménye, ifjak és más korbeliek mulattatására kidolgozta Orbók Mór. Budapesten, Wolfner és Singernél jelent meg. A könyvecske a mulattatás mellett komoly alappal bir. A tréfás alakban fölvetett számtani feladványok magyarázata, megfejtése gyakran egész nehéz számtani műveletekkel van összekötve. Az ifjuság szereti az ilyen tréfás feladványokat, elmulat rajtok s a megfejtésnél élesíti elméjét. A példák a legegyszerübbtől a legkomplikáltabbig váltakoznak. A szerző iskolai férfiu lévén, a paedagógiai szempontokat tartotta maga előtt. Ára 50 kr.

Magyar hadtudományi irodalom. A magyar tud. akadémia hadtudományi bizottsága megalakult, Hollán Ernő altábornagyot választman elnököül és R. Horváth Jenő századost előadóul. A bizottság most már megkezdi irodalmi működését.

A jövő évben megindítják a «*Katonai remekirók*» czimű vállalatot, Clausewitznek «*A háboru*»-ról irt és kommentált munkájának fordításával. Megkezdik továbbá a «*Hadtudományi füzetek*» kibocsátását is. R. Horváth Jenő százados «*Gr. Nádasdy Ferencz tábornagy és lovasvezér*» működéséről levéltári kutatásokon alapult hadtörténeti dolgozatát már benyujtotta kiadásra. A «*Hadtudományi magyarázó szótár*» létrehozásához a bizottság jeles munkaerőket szerzett és a honvédelmi minisztertől jelentékeny feldolgozott anyagokat nyért. A «*Magyar katonai évkönyv*» kéziratának megbirálásával Hollán Ernőt, Szilágyi Sándort és Thaly Kálmánt bizták meg. A könyv ujévre jelen meg, s a jövő évben uj folyamot adnak ki belőle.

Tanulmányok czimen publicisztai dolgozatokat fog kiadni *Szathmáry* György országgyülési képviselő, ki a sajtónak régi és állandó munkása. Hirlapirói működéséből azokat a dolgozatokat gyüjti össze, melyekben állandó érdekü, vagy még ma is aktuális kérdésekkel foglalkozott. A németországi munkáspártokról, az angol munkás-osztályról, a keleti kérdésről, a német szövetségről, tanügyi és művelődéstörténeti tárgyakról irt érdekes, megjelenésük idejében nem egyszer feltünést keltett czikkei lesznek a könyvben. Aigner Lajos könyvkereskedése adja ki s előfizetési ára füzve 2 frt, csinos vászonkötésben 2 frt 80 kr.

Magyar statisztikai évkönyv. Az országos statisztikai hivatal szerkesztésében és kiadásában az 1884-iki adatok feldolgozásából ismét két füzet került ki sajtó alól. Egyik a kereskedelmi forgalomról, a másik pedig az állami pénzügyről közöl részletes adatokat.

Lampel Róbert kiadásában az iskolai könyvek egész sorozata hagyta el a sajtót. Köztük van a görög és latin remekirók gyüjteményéből *Xenophon Chrestomatiája*, magyarázó jegyzetekkel és szótárral ellátta dr. Schenkl Károly, magyarra fordította V. Horváth Zsigmond; negyedik kiadás. — *Latin kézi szótár* (latin-magyar rész) szerkesztette Veress Ignácz, szebeni államgymnazium igazgató. Második javított kiadás. *Magyar nyelvtani kézikönyv* a népiskola másod és harmadosztályu növendékei számára mondattani alapon irta Belicza József. Ezen a budape ti tanító-egyesület által koszorunzott pályamű ára (első és második füzet) 15 és 20 kr. *Számvetési gyakorló könyv* különös tekintettel a vidéki városok és más községek iskoláinak szükségletére, irta Faludi János. Ára 18 kr. *Számtan* az alsófoku iparos iskolák számára (III. füzet), irta Veres Vilmos dr. Ára 30 kr. *Magyar olvasókönyv* a középiskolák első osztálya számára, szerkesztették Tomor Ferencz és Váradi Antal dr. Ára 90 kr. *Magyar olvasókönyv* a középiskolák III. osztálya számára, szerkesztették ugyanazok. Ára 1 frt 20 kr. *Német olvasókönyv* két kötet, szerkeszté Felsman József, Ára 80—80 kr. *Latin olvasó- és gyakorlókönyv* az algymnázium számára, szerkesztette Dávid István. Ára 1 frt 20 kr. Schulz Ferdinánd kisebb *Latin nyelvtana*, fordította és átdolgozta Dávid István. Ára 1 frt 20 kr. — Ezeken kivül megjentek még: *Gazdasági és kertészeti füzetek*, az elemi népiskolák III—IV. osztályai számára, Dobóczky Lajostól. Kétféle kidolgozás, az egyik a fiuosztályok, a másik a leányosztályok számára. A közoktatásügyi miniszter által ajánlott tankönyv; ára 18—18 kr. *A megyek térképeiből* megjelentek: Baranya, Trencsén, Bars, Gömör és Kis-Hont, Szolnok-Doboka. Udvarhelymegye térképei, harmadik kiadásban. Végül: *A felülmulhatatlan ezermester*, mely tréfás feladatokat, kártyajátékokat, bűvészi fogások megfejtését foglalja magában; ára 30 kr.

Folyóiratok. Az *Ungarische Revue*, Hunfalvy Pálnak s Heinrich Gusztávnak az akadémia által segélyezett folyóiratának deczemberi füzete az akadémia nagygyülésének tárgyát közli: Trefort Ágost elnöki beszédét, Fraknói titkári jelentését, Vámbéry értekezését a honfoglaló magyarokról, Bedő Albert dolgozatát a hazai erdőművelés fontosságáról. Ezután Schwicker folytatja Budapest középkori történetének ismertetését Salamon könyve után; Heinrich Gusztáv «A magyar Faust» czimen Hatvani hires debreczeni professzorról ir, stb.— A *Magyar-Zsidó Szemle* legutóbbi füzetében arról ád hirt, hogy a szerkesztőség megindította a zsidók számára való biblia magyar fordítását, melyet Löw Lipót szegedi rabbi már 1847-ben sürgetett, de nem tudott testté válni. Most e folyóirat szerkesztősége fogott hozzá, felosztva a munkák illetékes kezek közt. Már kilencz hónap óta foly és jól halada fordítá s, huszonhatan dolgoznak rajta, s a magyar zsidó biblia forditása nem sokára elkészül.

Zeneművek. *Taborszky és Parsch* zeneműkereskedésében nagy számmal jelentek meg érdekes zeneművek az utóbbi napokban, u. m. a «*Felhő Klári*» és «*Czifra Zsuzsi lakodalma*» czimű népszinműveknek kedvelt dalaiból tiz, énekhangra, zongora kisérettel alkalmazta Herczenberger István; ára 2 frt. *A veteránok*, Berczik Árpád népszinművének dalaiból tiz, énekhangra, zongorakisérettel alkalmazta Aczél Kálmán, ára 2 frt. *Az 1886-iki technikus csárdás*, zongorára szerzé ifj. Rácz Pál; ára 1 frt. *Jogász csárdás*, szerzé Pete Lajos, 1 frt. *Az eleven ördög*, Konti József hasonló czimű operettejének dallamaiból szerkesztett négyes, irta Klepsch Károly; ára 1 frt. *Zsófika csárdás*, irta és Jelitai Madurovics Zsófika urhölgynek ajánlta Schloss Lajos; ára 80 kr. — *Rózsavölgyi és társa* zeneműkereskedésében pedig a «*Mikádó-keringő*» jelent meg, a népszinház uj operettejéből zongorára alkalmazta Bucalossi; ára 1 frt; továbbá: *Danse des Bayaderes*, polka, zongorára szerzé Sellei Gyula, ára 80 kr. — *Schunda* V. hangszergyáros kiadása: *Atiratok czimbalomra*, szerkeszté Allaga Géza; a gyüjtemény 2-dik füzete, ára 1 frt 20 kr.

A népszinháznak nagy hatásu operetteje van most, «*A mikadó*», mely angol termék, s zenéjét az angolok legkedveltebb zeneköltője, Sulivan irta. «A mikádó» meglehetősen letér az operettek által taposott ösvényről. Szövege is egészen más világból meríti tarkaságait, Japánból, s tele van mulatságos elemekkel, elmés és kellemes fordulatokkal. A szöveg Gilbert műve. Az előadás is sok olyan sajátságot kiván, melyek az operettek burleszk világában szokatlanok s épen azért jól hatnak. Ilyen a japáni szokások szerinti mozgás, a legyezőkkel való folytonos gesztikuláczió, mely a csoportokban, az énekkarok föllépésében csinos elevenséget hoz a színpadra. «A mikadó» nagy hatást tett Londonban, egész Angliában, aztán egy angol szintársulat kelt vele utra s Európa nagyobb városaiban mindenütt hatást csinált. A népszinháznak pedig ugy látszik, kasszadarabja lett.

«A mikádó» mulatságos szövege Japán uralkodójának erkölcsnemesitő törekvésein épült föl. A mikádó elhatározta, hogy szigorun bünteti mind a férfiak, mind a nők könnyelműségét. Mindjárt az első volt a mikádó fia, a trónörökös, a kire a büntetésnek le kellene sujtani. Nanki-Poo, a trónörökös azonban megszökik. beáll utczai énekesnek, s az ő kalandjai, bujdosásai képezik a darab eleven és mulatságos jeleneteit. A zene kedves, tartalmas, mely költői gondolatokban sem szegény. A darab exotikus aprószágainak kiemelésére a népszinházban sok aprólékos gondot fordítottak, de még nem eleget. A női szereplők tudtak legkevésbbé japániak lenni, s a megszokott operettei énekmódba és játékba gyakran visszaestek. Másrészt a legjobb erők szerint énekeltek és játszottak. A trónörökös Hegyi Aranka asszonynak egyik legjobb szerepe, gazdag énekrészeivel. A három japáni kisasszony triója pedig (Pálmai Ilka, Ligeti Irma. Fehér Ilona) festőileg is kecses. Még Margó Célia sorakozik a női szereplők közé, a férfiak közül pedig Szilágyi, Németh, Kassai Szabó találtak hálás talajt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia decz. 13-iki ülését *Than* Károly elnöklete alatt tartotta, szakszerü tárgyakkal.

Kruspér István ismertette az általa föltalált vacuum mérleget, melyet az állami központi mértékhitelesitő hivatal fölszólitására készített. Sokban eltér az eddigi mérlegek szerkezetétől, s főkép a hosszadalmas kezelés bajait enyhíti. Légüres térben áll. s egyik előnye, hogy a sulyok beilleszthetésénél nem kell felnyitni a mérleget óvó burát. Majd *Horváth* Géza mutatta be dr. *Daday* Jenő kolozsvári egyetemi magántanár dolgozatát «Uj adatok Erdély denevér-faunájának ismeretéhez». Dicsérettel szólt Daday önálló kutatásairól s az értekezést kiadásra ajánlotta az akadémiának. Erdély denevér-világáról hézagos adataink vannak. Daday az erdélyi muzeum-egylet megbizásából 1884—85-ben harminczhárom helyen folytatta vizsgálódásait és a gyüjtést, még pedig jó eredménynyel. Ezek szerint Erdély területén összesen 17 denérfaj és 4 varietás tenyészik, — közöttük egy uj faj, a homoród-almási barlangban fölfedezett Vesperus siculus és 3 uj varietás. Ezeket, valamint a többi fajokat a szerző részletesen leirja és pontos méréseket közöl róluk, ugy hogy közlései becses tájékoztató adatokat szolgáltatnak nemcsak a hazai fauna ismeretéhez, hanem egyszersmind változékonyságának fontos kérdéséhez is. *Than* elnök ezután bemutatta *Gotthard* Jenőnek levelét, melyben arról tudósítja az akadémiát, hogy a most reggelenként látható Barnard-Hartwig-féle üstököst a herényi obszervatoriumban több izben sikerült lényképezni. Az akadémia harmadik osztályának legközelebbi ülésén tizenes ismertetés mellett be fogja mutatni a fényképi fölvételeket. Végül *Wartha* Vincze terjesztette elő *Asbóth* Sándor kereskedelmi akadémiai tanár értekezését, mely a keményítő mennyileges meghatározásának uj módszeréről szól.

A Kisfaludy-társaság deczember 15-ikén tartotta deczember-havi ülését. Az elnöklő *Gyulai* Pál a társaság nagyérdemű elhunyt tagjára, Ipolyi Arnoldra való meleg megemlékezéssel nyitotta meg az ülést, s indítványára Pulszky Ferenczet kérik föl, hogy emlékbeszédet tartson.

Csiky Gergely titkár tett ezután jelentést a társaság négy rendbeli pályázatáról. Az első pályakérdésre, «Kisfaludy Sándor életrajzára», nem érkezett egy pályamű sem. Egy magyar történelmi regény vagy novellára kitüzött — s a Lukács-féle pályadijjal jutalmazandó pályakérdésre négy mű, — a «lyrai műfajok elméletére» (ugyancsak Lukács-jutalom) három pályamű érkezett. Az egyfelonásos verses vigjátékra (Széher Árpád-féle jutalom) 21 pályamunkát küldtek be. A titkár tudatta még, hogy néhai Tárkányi Béla egri prépost-kanonok végrendeletének végrehajtója a hagyományozott száz forintot beküldte. — A felolvasásokat *Abrányi* Emil nyitotta meg «A kastély küszönbén» czimű költeményével. Majd P. *Szathmáry* Károly olvasta fel «Dodo» czimű érdekes novelláját, melynek tárgyáta történelem előtti időkből merítette. Végül *Heinrich* Gusztáv r. t. *Kunos* Ignácz «török népmeséiből» olvasott fel kettőt. A felolvasásokat zárt ülés követte, melyen elhatározták, hogy a birálók ajánlatára Vlisloczki és Hermann Antal «Czigány népköltési gyüjteményét» kiadják. A társaságban jelenleg öt hely üres; ebből négyet töltenek be legközelébb; a levelezők sorában szintén van egy hely, mely a magyar irodalom termékeit idegen nyelven ismertető műfordított illet.

A Petőfi-társaság decz. 15-iki havi ülésén nagy közönség jelent meg az akadémia kisebb termében. Az első felolvasó *Bodnár* Zsigmond volt, ki nagyobb dolgozat első részét mutatta be az «Ujabb magyar lirikusokról»; utána *Torkos* László olvasta föl egy vendégnek, *Petrik* Mórnak «Láthatatlan szellem» czimű költeményét. *Tolnai* Lajosnak «A szép dobogói malom» czimű elbeszélését érdekkel hallgatta a közönség. *Kiss* József pedig *Tábori* Róberttől «Milyenek a férjek» czimű rajzot mutatott be. A társulat tisztujító és tagválasztó ülését deczember 27-dikén tartja.

Az erdélyi közművelődési egyesület legutóbbi választmányi ülésén azok a módok képezték a vita tárgyát, melyeket a vidéki fiók-egyesületek s a magyar egyházak segélyezési munkálatai iránt jövő évben megindítani akarnak. *Hegedüs* István volt az előadó. Terjedelmes munkálatot készített, mely egész Erdélyre kiterjeszkedik s bemutatta *Szász* Domokos erdélyi ref. püspök emlékiratát is, mely szerint a ref. egyházkerület hajlandó egyszerre 150.000 forintot fordítani az egylet által kijelölendő egyház-iskolai czélokra s az összeg csak harmincz év alatt törlesztetnék. A gyülés nagy lelkesedéssel fogadta ez ajánlatot s elhatározta, hogy küldöttségileg hasonló támogatásra kéri föl a katholikus s unitárius püspökséget és lutheránus esperességet is.

Az országos honvédsegélyző egylet közgyülése decz. 15-ikén volt, Kovách László elnöklete alatt. A felügyelő választmánya uj tagnak Degré Alajost választották meg.

A választmány előterjesztése szerint az 1883. és 1884. évek alatt 1293 honvéd és honvédözvegy élvezett nyugdijat, még pedig összesen 152,053 frtot. Ezenkivül egyszer s mindenkorra terjedő segélyre kiadatott 15,275 frtot. Minthogy az egylet rendes bevétele az országgyülés által e két évre megszavazott 140,000 frtnyi szubvencióval együtt is csak 161,564 frtot tett ki, az 1883. és 1884. évek után 7352 frt deficzit mutatkozott s ez a deficzit a következő 1885. évben, daczára, hogy a kormány a szubvenczióit 10,000 frttal felemelte, még 4870 frttal megszaporodván, már 12,223 frtra rugott. Ennek fedezésére a választmány a magyar földhitelintézetnél kamatozás végett elhelyezett alaptőkéhez volt kénytelen nyulni. A közgyülés ez intézkedést tudomásul vette.

MI UJSÁG?

* **A «Vasárnapi Ujság» azon t. olvasóit**, kiknek előfizetése e hó végével lejár, az előfizetés mielőbbi megujitására kérjük föl, nehogy a lap küldésében fennakadás vagy zavar álljon be. Mai számunkhoz postai utalvány is van mellékelve, az előfizetés könnyebb teljesitése végett.

A trónörökospár decz. 26-ikán a Fiume közelében lévő Abbaziába utazik. *József* főherczeg családja a közelebbi napokban szintén Fiumába megy. A trónörökospár hosszabb időt tölt az enyhe tengerparton.

Erzsébet főherczegnő balesete. A trónörökospár három éves kis leányát, Erzsébet főherczegnőt e hó 15-ikén baleset érte Bécsben, mikor a Práterben kocsikázásra vitték. A kis főherczegnő kiesett a kocsiból, épen a mikor a kocsi a főfasorhoz ért. A kocsi hirtelen megállott, a bakon ülő szolga gyorsan leugrott és felsegítette a siró főherczegnőt, a kit sárosan és lucskosan beemeltek a kocsiba, a melyben a dajka és egy másik kisérőnő ültek. A Burgba visszatérve, a kis főherczegnőt rögtön megvizsgálták és az orvosok örömmel konstatálhatták, hogy a főherczegnő sérülést nem szenvedett. Egy óra tájban a főherczegnő már teljesen magához tért az ijedtségből és az érdeklődő és aggódó kérdezősködésekre maga adta meg a választ, hogy egészen jól érzi magát. A baleset okául azt mondják, hogy a főherczegnő igen szeretett a kocsi nyitott ablakán kihajolni s hogy talán igy eshetett ki; de az is meglehet, hogy a kocsi ajtaja rosszul volt becsukva és kinyilt.

A bolgár trón uj jelöltje. A mingréliai herczeg jelöltsége a bolgárok előtt nem volt rokonszenves. Az uj jelölt *Koburg Ferdinánd* herczeg, magyar királyi honvéd-főhadnagy és József főherczegnek igen közel rokona. A bolgár küldöttség, mely az európai udvarokhoz utazott, hogy a bolgár viszonyokról felvilágositást adjon, és a fejedelemválasztás ügyeit is elősegíteni igyekezzék, decz. 14-ikén a fiatal herczegnek az ebenthali kastélyban folajánlotta a fejedelemség elfogadását. A herczeg az uralkodó beleegyezésétől tette függővé a választ. Ő felsége beleegyezett a jelöltségbe. A herczeg jelöltsége az európai udvaroknál is rokonszenves fogadtatásra talált. Született 1861. febr. 26-ikán Bécsben. Lajos Fülöp franczia király unokája. Gyermek-éveiben Angliában növekedett, aztán Bécsben. Sokszor tett nagy utazásokat és Bulgáriában szintén járt. Egy ideig az osztrák hadseregben szolgált, jelenleg a magyar honvédség kötelékébe tartozik, s a magyar indigenátust is elnyerte.

Szobrok. Zala György jeles fiatal szobrász a napokban fejezte be *József nádor* életnagyságu szobrát, melyet József főherczeg az alcsuthi kápolna számára készíttetett. Ugyancsak József főherczeg megrendelésére most készíti *Zsedényinek* mellszobrát márványból.

Bajza-estély. Az irók és művészek társasága által rendezett felolvasó estélyek elsejére, mely Bajza emlékének volt szentelve, diszes közönség gyült össze. *Beöthy* Zsolt jellemzetes vonásokban elevenítette föl Bajza emléket és irodalmi működését, valamint azt a korszakot, melyben Bajza működött mint költő, kritikus és a nemzeti szinház igazgatója; és fejtegette Bajza két főeszméjét: az irói szabadságot s nemzeties irányt. — Majd Bajza leánya és költői szellemének is örököse, *Beniczkyné Bajza* Lenke foglalt helyet a felolvasó asztalnál. «Emlékezés atyámról» czimen a családi életben mutatta be Bajzát gyöngéd vonásokkal. Ezután szavalatok következtek Bajza költeményeiből. *Nagy* Ibolyka, a nemzeti szinház tagja az «Egy anya keserve», «Emlékezés» és «Sóhajtás» czimüeket szavalta el, *Váradi* A. pedig egy alkalmi költeményt «Beniczkyné-Bajza Lenke tiszteletére.» A felolvasásokat társas vacsora követte, számos felköszöntéssel, első sorban a felolvasókra. Az estély folyamán Komócsy Józzef a «Magyar gazdaasszonyok lapja» szerkesztőségének és közönségének nevében arany tollat nyujtott át Beniczky-Bajza Lenkének, a jeles irónőnek.

Ipolyi-muzeum Nagy-Váradon. Biharmegye közönsége, valamint Nagy-Várad törvényhatósága és a nagyváradi papság körében, melynek élén Nogáll János czimzetes püspök és káptalani helynök áll, élénk mozgalom indult meg az iránt, hogy az elhunyt nagynevü püspök, Ipolyi Arnold értékes műkincsei továbbra is Nagy-Váradon maradjanak és ott *Ipolyi-muzeum* czim alatt külön arra alkalmas helyiségben állíttassanak fel. A törvényhatóságok, valamint a papság ez ügyben illetékes helyeken az együttes lépéseket már meg is tették és reménylik, hogy a mozgalom üdvös eredményre vezet.

Középkori festmények. Losoncz mellett a turicskei ev. templomban tett javitások alkalmával igen érdekes és szépen megtartott középkori falfestményekre bukkantak. A vastag mészréteg alól hat alak került napfényre: Szent Katalin a kerékkel, egy másik nő szent meztelen kardot, egy harmadik és egy negyedik keresztet tartanak kezökben. Előfordul Szent György lovag is, a mint a sárkányt leszurja. A szinhangulat igen élénk. A képeket érdekessé teszi a sok falkarczolat, egyes helyeken 1488, 1523, 1599 évszámokkal. Az ev. gyülekezet, melynek e régi kath. templom jelenleg birtokát képezi, régi jegyzőkönyveinek tanusága szerint 1620-ban renováltatta a templomot s valószinüleg erre az időre esik a falképek bemeszelése.

Merlatti koplalása. Decz. 15-ikén fejezte be Párisban a koplalást Merlatti, ki mint festő nem tudott semmi figyelmet sem költeni, most pedig táviratok és hirlapi közlések foglalkoztak vele már két hónap óta minden nap. Merlatti szerencsésen kiállta az ötven napi böjtöt, miközben csak vizet ivott. Ő vitte eddig legtöbbre a koplalás sportját. Az önsanyargatás utolsó napjait sokkal jobb állapotban érte meg, mint a hogy az utóbbi időbeli gyöngélkedései után várni lehetett. A koplalás leteltével egy pohár bort adtak neki, s aztán fokozatosan látták el több és több étellel. Reménylik, hogy a nagy böjtölés következményeit kiheveri.

A «csipkekirálynő»-hez czimű hirdetésre felhivjuk t. olvasóink figyelmét.

Előfizetési fölhivás
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
1887. évi folyamára.

A **«Vasárnapi Ujság»** a jövő évvel 34-ik, testvérlapja, a **«Politikai Ujdonságok»**, 33-ik évfolyamába lép. Mind a kettő régi ismerősként, kipróbált jó barátként kopogtat be ismét a magyar ember házához, szellemére, irányára, czéljaira megmaradván annak, a mi volt kezdettől fogva egész pályafutása alatt, de ugy tartalmában, mint kiállításában alkalmazkodva a fokozottabb igényekhez. a finomultabb izléshez és az élet növekedő szükségleteihez.

Épen azért mind a két testvérlap az uj évtől kezdve ismét **tetemesen megbővített tartalommal és uj rovatokkal szaporítva fog megjelenni**, igy akarván viszonozni a közönség érdeklődését, mely hosszu pályáján folyvást növekedő mértékben méltányolta és jutalmazta törekvéseit.

A «Vasárnapi Ujság» a legjelesebb hazai irókat és művészeket számítja dolgozótársai közé, s e mellett a külföldi irodalom feltünőbb termékeit is megismerteti közönségével. Mint képes lap szépirodalmi közleményeit, kivált elbeszéléseit, regényeit is illusztrálva kivánja bemutatni. Igy a jövő évfolyamában jelesebb hazai művészeink által illusztrált elbeszéléseket közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, P. Szathmáry Károlytól, Kazár Emiltől**, stb., s közli **Verne** Gyulának, a «Vasárnapi Ujság» közönsége előtt is oly kedvelt irónak legujabb regényét «*A hódító Robur*» czimmel, minden számban egy-két képpel.

A «Vasárnapi Ujság» mint családi lap, mely czéljává tette a családban fölmerülő minden irányu igényekkel számolni, a jövő évtől kezdve *egy uj rovattal bővítve* fog megjelenni. **«Női munka és divat»** lesz ez uj rovat czime, s abban a női munka körébe, a háztartásra, a házberendezésre, kézi munkára, házi iparra, stb. tartozó közleményeken kivül a divat terén fölmerülő s a jó izlést és a szép iránti érzéket fejlesztő jelenségek lesznek ismertetve, különös tekintettel a hazai iparra.

A «Politikai Ujdonságok»-hoz ujabban **«Magyar Gazda»** czim alatt két hetenként megjelenő **gazdasági lap van csatolva**, s jövőre ezenfelül **rendkivüli mellékletekkel is bővítve lesz** a lapnak eddig is hetenként másfél s minden második héten két nagy ivre terjedő tartalma, mely a *Politikai Ujdonságokat* ez ideig is a legnagyobb és legtartalmasabb politikai heti lappá tette.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a «*Világkrónika*» czimű képes heti közlöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

Előfizetési föltételeink.

Félévre (január—juniusra).

A Vasárnapi Ujság	4 frt – kr
A Vasárnapi Ujság a *«Világkrónikával»* együtt	5 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6 « – «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a *«Világkrónikával» együtt*	7 « — «

Egész évre (január—deczember).

A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr
A Vasárnapi Ujság a *«Világkrónikával» együtt*	10 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a *«Világkrónikával» együtt*	14 « — «

Lapunk azon tisztelt előfizetőit, kiknek előfizetése deczember hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

T. előfizetőink sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamácziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: TÜRR BENEDEK, a budai ferenczrendi társház tagja és főnöke. — BOGNÁR JÁNOS, nyug. ecsédi esperes-plébános, 84 éves, Gyöngyösön. — KUPPIS KÁROLY, alesperes-plébános, 62 éves, Saápon. — BEZEGH PÁL, földbirtokos, Zólyom vármegye közgazdasági előadója. 34 éves, Hajnikon, — OPITZ FERENCZ, földbirtokos, Győr város egyik tekintélyes polgára, 70 éves, Téthen. FAYMANN ANTAL, volt városi tanácsnok, tekintélyes polgár, 63 éves, Rozsnyón. — BELÁGH ANDRÁS, Losoncz város képviselő tagja, az ev. ref. egyház presbiteriális tagja, 67 éves. — ZACHARIÁS JÓZSEF, 75 éves, Boros-Jenőn. — FUCHS GYULA, Fuchs Ignácz pénzváltóüzlet-tulajdonos és fővárosi bizottsági tag 38 éves fia, Budapesten; ugyanitt ifj. győri FARKAS JÓZSEF, pénzügyi tisztviselő, 26 éves. — JESZENSZKY PÁL, 64 éves, Mező-Turon. — SZÉKELY GYÖRGY, 63 éves Csik-Mádéfalván. — FRANKL SÁMUEL, jóhirü kereskedő czég főnöke, 76 éves, Pozsonyban; ugyanott KORNIS JÓZSEF, törvényszéki joggyakornok. — CSIZI JÓZSEF a trieszti Assicurazioni Generali főügynöke, Miskolczon. — KACZIÁNY VIKTOR, Kacziány Géza ismert iró fiacskája, Budapesten. — BELICSKOVICS ISTVÁN, a báni tábla nyug. tagja, 65 éves, Ujvidéken. — HÜBSCH JÓZSEF, a budapesti Pannonia gőzmalom hivatalnoka, — BOZIK JÁNOS, Hevesmegye volt főpénztárnoka, 75 éves, Egerben. — HITAK FERENCZ, a bácsmegyei Bajmokon, élte *száztizennegyedik* évében.

Özv. SEMSEY ALBERTNÉ szül. Bencsik Valeria, kiterjedt előkelő család tagja, 55 éves, Budapesten. — Özv. KEMÉNY DÉNESNÉ szül. Buday Erzsébet, Vasmegye egyik tisztelt matronája, kit hat unoka (köztük Vadnay Andor képviselő), hét dédunoka és nagyszámu rokonság gyászol, 87 éves, Külső-Vathon. — Ozv. LUBY GYÖRGYNÉ szül. Pongrácz Zsófia, 80 éves, a liptómegyei Benedekfalván. — Özv. SZIKLAY ALAJOSNÉ, szül. Bellaagh Klára, 60 éves, Budapesten. — SEILER MÁTYÁSNÉ szül. Czerip Jozefin, 53 éves, Békés-Csabán. — Özv. TATÁR JÓZSEFNÉ szül. Gaál Johanna, 87 éves, Szarvason. — TAMÁSI SÁNDORNÉ, a kolozsvári városi tiszti ügyész neje; szintén Kolozsvártt GENERSICH LEONTINA, Genersich Antal egyetemi tanár 13 éves leánya. — Özv. TÓTH BALÁZSNÉ, szül. Mészáros Mária, a néhai lévai ref. lelkész özvegye, 46 éves Léván. — LOLUK EUSTELLA, a keszthelyi apácza-zárda nővére, 42 éves. — Özv. VANDRA-BODNÁR ROZÁLIA. 81 éves, Aradon. — NÁDASDY ILONA, állami tanítóképezdei növendék, özv. Nádasdy János leánya. 17 éves, Nyiregyházán. — JUCSILOV CZECZILIA, százkét éves korában, Ó-Sztapáron.

A külföldön elhunytak: MINGHETTI CARLO, a kitünő olasz államférfiu. az olasz egység megteremtésének egyik közreműködője, volt miniszterelnök, több izben miniszter és a képviselőház tagja. 68 éves korában, decz. 10-én Rómában. — Gróf BEUSTNÉ, monarkhiánk volt külügyminiszterének özvegye, Jordán bajor tábornok leánya, 68 éves korában, altenburgi kastélyában, gyorsan követve férjét, kivel ezelőtt negyvenhárom évvel kelt egybe.

SAKKJÁTÉK.

1415. számu feladvány. Geijersstam Fr.-től.

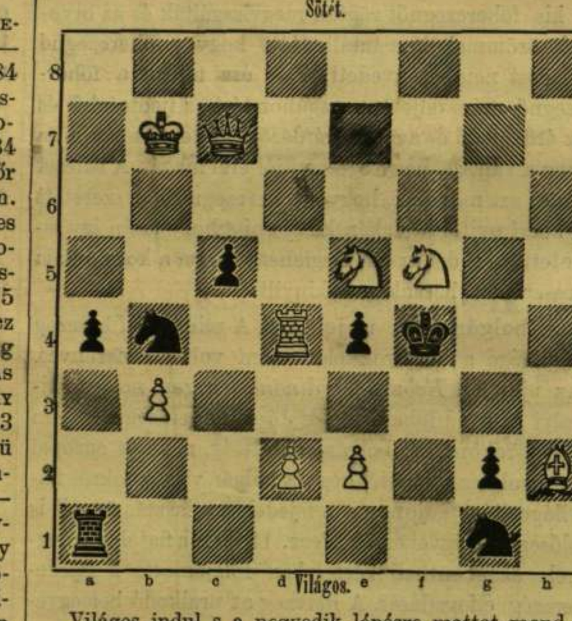

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1409. sz. feladvány megfejtése.

Mazel J.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Bf1—e1	Ff4—d2 : (a)
2. Vf2—f6 +	Kd5—f6 :
3. e4—e5 matt.	
a.	
1. ...	Ff4—e3
2. Vf2—h2 +	t. sz.
3. Vh2—h8—d6 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. (Az 1408. sz. f. is.) — *A pesti sakkör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Egy csüggedőhöz. Keresztény bölcselkedő hangulat, mint már többször találkoztunk ugyanazon szerző műveiben. De a költői alakítás — belső és külső forma — fogyatékos; már csak a rimek szabálytalansága, a rhythmus hiánya is tiltja a közlést; mert hiába, költői műben a forma elengedhetetlen.

Szomoru füz. Nagyon mesterkélt mese; a megoldás önkényes; az előadás is erőtlen, elnyujtott.

Liptó-Szentmiklós. B... s. Söt inkább a hangsúlyos (ütemes) vers megköveteli a sormetszeteket, melyek *lehetőleg* összeessenek az ütemekkel. Gy. P. 1873 óta szerkeszti a «BPSZ»-t.

Malczi. Nem is említve, hogy nagyon gyarlón van szerkesztve s még gyarlóbban elbeszélve, tárgyával sem tud bensőbb érdeket tölteni. Kaczér, élvsovárgó anya, még szerelmet nem ismerő, de már eladó lány; vőlegény, a ki az özvegy anyát elveszi — oly váratlanul, hogy a mostoha lánya létezéséről se tud, mig a nász után a templomból haza jövet nem találkoznak (hát soha se járt a házhoz, nem is hallott a lányáról annak a kit elvesz?); s a mi azután történik, vagy történhetnék, az sem elmondva, sem érintve, sem indokolva nincs, csak úgy sejtetve s még is strófák hosszú sorára nyujtva. A lány meghal, a férjből mi lesz, arról szó sincs, valamint semmiről a mi a katasztrófához tartoznék. Igy balladát (vagy mi volna?) szerkeszteni nem lehet.

HETI NAPTÁR. Deczember hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
19	V	C 4 Nemérius	C 4 Abrahám	7 C 27 Ambrus	22 Eszter
20	H	Ammon és Teof.	Ammon	8 Patáp	23
21	K	Tamás ap.	Tamás	9 B.-Assz. fog	24
22	S	Zéno vt.	Beata	10 Eugráf	25 Kanuk
23	C	Viktoria sz. vt.	Dagobert	11 Dániel styl.	26
24	P	Ádám és Éva	Ádám és Éva	12 Spiridion	27
25	S	Nagyváradon	Nagykarács.	13 Eusztrát	28 S. Mi-.

Holdváltozásai: Holdtölte 11-en 10 ó. 46 pk d. e.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete selyem Faille Française, Surah, Satin merveilleux, Satin Luxor, atlaszok, damasztok, ripszek és tafoták, méterjét frt 1.10 egész frt 8.85, (120 különböző minőségben) szállít egyes öltönyökre valamint egész végben vámmentesen a házhoz **Henneberg G.** (cs. és k. udv. szállító) selyemgyári raktára **Zürichben.** Minták postafordultával. Levéldij 10 kr.

BRILLANTIN.

Legfinomabb szakál- és hajfényező, egy üveg 50 kr. Valódi Zöld dióhéj-olaj egy üveg 80, 40 kr. Kitünő Hajszesz, mely a haj-kihullást megszünteti, erősiti a gyönge hajtalajt, egy üveg 60 kr. Közkedvelt Magyar bajuszpedrő, fehér, barna, v. fekete egy doboz 25 kr. Legujabb Növény hajfestő rudacs pomádé, mely az ősz hajat azonnal szőkére, barnára és fekete eredeti szinre festi meg, egy nagy dz. 1 frt, egy kis dz. 50 kr. Vidéki megrendelések 1 frttól feljebb utánvétellel küldetnek. — Kapható egyedül üzletemben VI., Nagymező-utcza 45. Budapest. **Tokody Ferencz,** fodrász.

Egy hatszor hasabzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

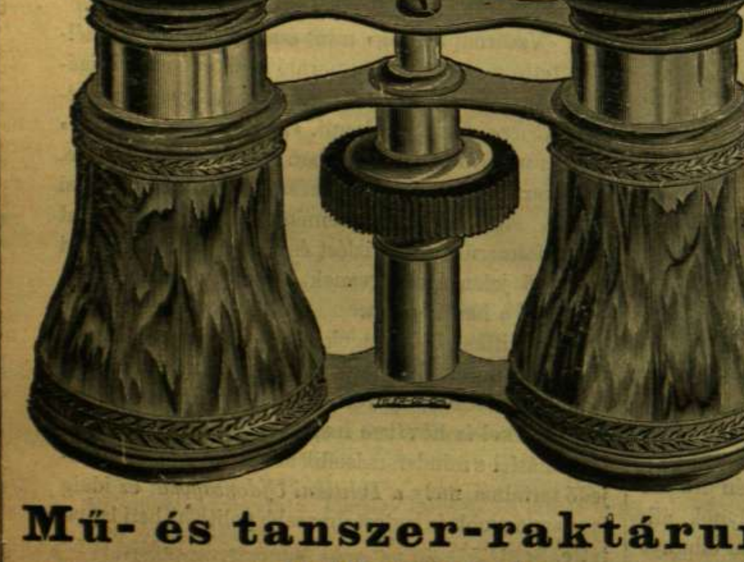

ALAPITTATOTT 1819-ben.

CALDERONI ÉS TÁRSA
LÁTSZERÉSZEK
Budapest, a váczi és Deák Ferencz-utcza sarkán
ajánlanak mint kiváltképen alkalmas
ünnepi ajándékokat

szemüvegeket és orrcsiptetőket ujezüst, aczél, ezüst, arany vagy teknősbékacsont keretekben 2 frttól 25 frtig. **Szinházi látcsöveket** és dupla távcsöveket a legujabb mintákban s felszerelésekkel 5 frttól 150 frtig. Aneroid-légsulymérőket a legjobb műszerészektől 5 frttól 50 frtig. Terem-hőmérőket 2.—, 3.— egész 15 frtig. Górcsőket 5 frttól 300 frtig. Varázslámpákat 12 képpel 2 frt 50 krtól 20 frtig. Stereoskop készülékeket képekkel 2 forinttól 350 frtig. Svájczi rajzeszközöket ujezüstből 3 frttól 80 frtig. Teleskopokat, Graphoskopokat, napórákat stb. stb.

a fiatalság számára dús választékot nyujt mindenféle hasznos, tanulmányos és tudományos tárgyak, műszerek, készülékek és gyüjteményekben.

Mű- és tanszer-raktárunk
kis híd-utcza 8. szám

Látszerészi, természettani, mértani műszerekről; ugymint tanszerekről, árjegyzékek bérmentve küldetnek. Irásbeli megbizások a *legpontosabban* eszközöltetnek.

ORFEVRERIE CHRISTOFLE

világhirü tömör, erősen ezüstölt s aranyozott asztali készletek ered. gyári árjegyzékének kivonata.

Egyetlen, a mi a valódi ezüstöt tökéletesen helyettesiti.

MAGYARORSZÁGI FŐRAKTÁR:

HARSÁNYI ISTVÁN diszműáru-kereskedőnél,

Budapesten, váczi utcza 22. sz., a Nemzeti szálló épületében.

Gyár: Páris és Carlsruhe. Eladás eredeti gyári és határozott áron. Ujjáezüstözés a legpontosabban, az ezüst felrakása jótállás mellett eszközöltetik.

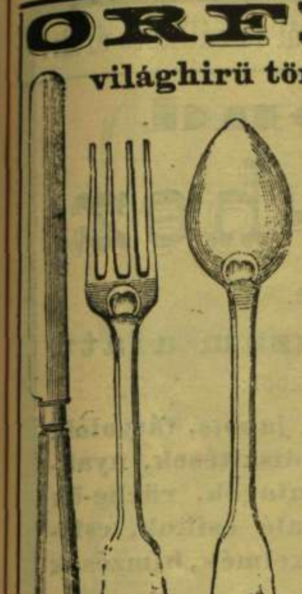

Gyári jegy.

Ezen gyári jegy a «Christofle» névvel minden drbon látható.

Csak ezen gyári jegygyel jelzett a valódi Christofle.

A Christofle ezüst előnye a valódi ezüst fölött 12 tömör valódi ezüst kanál, 12 kés, 12 villa, 1 levesmeritő körülbelül 190 frtba kerülő összegért az alant összeállitott Christofle-féle ezüst-készlet megvehető.

12 Evőkanál	17 —	12 Késnyereg	8 25	1 pár saláta-készlet	4 50
12 Evővilla	17 —	1 Levesmeritő	7 —	2 Franczia sótartó	8 —
12 Asztali kés	17 —	1 Vastagételszedő kanál	4 —	2 Só-kanál	1 20
12 Csemegekés	15 —	1 Tejfelszedő kanál	4 —	Összesen	143 95
12 Csemegevilla	15 —	1 Mártásszedő kanál	3 50	1 Fekete tok szarvasbőrrel bélelve, zárral	16 05
12 Kávéskanál	9 —	1 Befőttszedő kanál	3 50	Főösszeg	160 —
12 Moccakanál	7 —	2 Pecsenyevilla	3 —		

Ezen készlet valódi ezüstből körülbelül 600 frtba kerül, ennélfogva évenként 30 frt kamatveszteséget eredményez, és igy 5 év alatt az «Orfevrerie Christofle» készlet megvehető, ez pedig sok évig használható és idővel csekély költséggel ismét megezüstölhető. — Ajánljuk evőeszközökön kivül, mindennemü **asztali tárgyainkat** a leggazdagabb választékban ugymint: **gyertyatartók, kargyertyatartók, eczet- és olajállványok, kenyér-kosarak, borhütők, kávé-, thea- és étel-készletek, csemege-állványok stb.; háztartásra, szállodák, vendéglők, kávéházak, gyógyhelyek, tiszti étkezési egyletek, kaszinók és gőzhajók** számára.

Christofle és Társa, Páris és Carlsruhe.

Csak a Christofle-féle valódi gyártmány viseli a fenti **gyári jegyet** és a teljes **Christofle** nevet. — Képes árjegyzékek ingyen és bérmentesen.
Az összes fémtárgyak ismét megezüstözése elvállaltatik.

Magyarországi főraktár:
Harsányi István diszműáru-kereskedőnél, Budapesten váczi-u. 22. a Nemz. száll. épületében.

Egészen uj! Egészen uj!

Eddig utol nem érve

szépség és diszre nézve, az én valódi amerikai **eredeti arany-double pánczél-óraláncz**aim hű utánzatai a valódi aranylánczoknak, s ezektől meg sem különböztethetők. Százféle alakuak, s valódi jó aranynyal sulyosan megaranyozva, sohasem vesztik el fényüket. Eredeti amerikai pánczél-óralánczok rugó-karikával és karabélylyal frt **3.50,** ugyanazok fityegővel frt **4.50;** női óralánczok, frt **3, 4, 5, 6. Hat évi jótállás,** hogy a láncz nem veszti el fényét.

Száz és százan t. vevőim közül, kik e lánczokat tőlem meghozatták, mintegy elbüvölve és elragadtatva lettek pompájuk és olcsóságuk által; s ezennel kinyilvánitom, hogy mindenkinek, ha a láncz nem tetszenék, pénzét kifogástalanul visszaszolgáltatom.

Valódi uj-arany remontoir-óra legfinomabb uj-arany lánczczal tokban, csak frt 9.50.

Elsőrendü, irásbeli jótállással három évre.

Egyedüli és kizárólagos megrendelési helye az egész Ausztriában utolérhetlen hirében álló

Órák és lánczok gyári raktára,

E. LEVIT,

Wien, I. Bez. Adlergasse 12., 2. Etage.

Vidéki megrendelések csakis az összeg előleges beküldése vagy utánvét mellett. Nem tetsző tárgy kifogás nélkül kicseréltetik.

Több mint 4000 darab

férfi-ing

kizárólag a legfinomabb Schroll-féle R chiffonból, kitünő jó szabással, tulhalmozott raktár miatt decz. hó 6-tól kezdve, mélyen **leszállitott áron,** dbját **2 frtért** (2 frt 50 kr. helyett) árusit el

LATZKOVITS A.

speciális készitője jó szabásu férfi-ingeknek

BUDAPEST,

váczi utcza 22. sz., (nemzeti szálloda épülete).

Ugyanitt bizományi gyári raktár dr. JAEGER GUSZTÁV tanár normál gyapju-áruiból, eredeti gyári árakon.

Meg nem felelő áruk készséggel visszavétetnek.

KÖHÖGÉS ELLEN

Dr. FÁYKISS 3047

szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg, használati utasitással **75 krajczár**
szepesi kárpát-növény-czukorkák egy skatulya, használati utasitással **35 kr**
szepesi kárpát-növény-thea 1 csomag, használati utasitással **50 kr.,** kisebb csomag **25 kr.**

Mell- és tüdő-betegeknek!

15 év óta a legjobb sikerrel használtattak és ajánltattak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szamárhurut), náthaláz (influenza), szükmellüség, lélekzeti bajok, oldalszúrás, kifejlett torokgyulladás, tüdőgyulladás és egyéb kimeritő és gyengitő betegségekben. Valódi minőségben kaphatók magánál a készitőnél **Fáykiss József** gyógyszerésznél Temesvárott (Józsefváros) Budapesten: **Török József** gyógyszerésznél király-utcza 12. szám; **Thallmayer és Seitz,** kereskedőknél **Kochmeister Frigyes utódainál,** és a legtöbb magyarhoni gyógyszertárban.

KINCSEM-SORSJEGYEK

darabonkint 1 forintért **50,000** forint főnyereménynyel!!

Karácsonyi ajándékok!

Ifj. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

Budapesten, muzeumkörút a nemzeti szinház bérházában kapható:

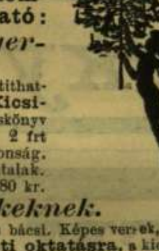

Képeskönyvek 2–3 éves gyermekeknek.

Képes versek a kicsikék számára. Elpusztithatlan szines képekkel. Ára 1 forint 60 kr. — **Kicsinyek világa.** Nagy, elpusztithatlan képeskönyv szines képekkel a szemléleti oktatásra. Ára 2 frt 60 krajczár. — **Verses állatképek.** Ujdonság. Magyar remekirók müveiből az ifjúságnak átalak. összegyüjtötte Kalocsa R. Szines képek. Ára 80 kr.

4–6 éves gyermekeknek.

Képes abc és verses könyv, irta Lajos bácsi. Képes versek, szines képekkel. Ára 1 frt. — **Képek a szemléleti oktatásra,** a kicsinyek világa, irta Lajos bácsi. Szines képekkel. Ára 2 frt. — **Gyermekek öröme,** képes könyv sok vers és szines képpel Irta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekek mulatsága,** képes könyv, csinos szines képekkel és olvasmánnyal. Irta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekkerti csokor.** Dalok, szavalmányok és társasjátékok kis gyermekek számára. Ára kemény kötésben 70 kr. — **Kedvencz könyvem,** mesék és versecskék kis gyermekek számára, irta Faylné Hentaller Mariska. Szép szinezett képekkel és fametszetekkel. Ára elegáns kiállitásban frt 1.60. — **Erdőssy.** Gyermekmesék szines képekkel. Csinos kötés. 60 kr. **Walter.** Regekunyhó, rövid mesék és elbeszélések kis fiuk és leányok számára. Szines kép és fametszetekkel, csinos kötés, frt 1.20. — **Dalfüzér,** irta Lukács Pál. Ára csinos piros kötésb. 40 kr. — **Kis pajtások könyvesháza,** hazafias versecskék és olvasmányok, irta Bolygó (Erdélyi) bácsi. Ára füzve 30 krajczár. — **Robinson Crusoe.** Ujdonság. Az ifjuság számára irta Sándor M. Szines képekkel. Ára 1 frt 60.

7–10 éves gyermekeknek.

Tündérmesék, elmeséli Tóni bácsi. Kedvelt tündérmesék válogatott gyüjteménye. Nagy szines képekkel. Ára 1 frt 20 kr. — **Kalocsa. Igaz történetek és mesék.** Az ifjuság számára a legjelesebb kutfők után irta a tanitó néni. 18 szines képpel és számos fametszettel. Ára csinos kötésben 1 frt 40 kr. — **Tündérkert,** legszebb, legujabb tündérmesék és elbeszélések gyüjteménye, kis és nagy gyermekek számára összeállitotta Kalocsa Róza, sok fametszvény és 18 szines képpel. Ára csinos kötésben 2 frt 40 kr. Aranyozott diszkötésben 3 frt 20 kr. — **Kis mesék.** Népmesék és elbeszélések gyermekek számára, irta Faylné Hentaller Mariska. Számos szines képpel és fametszettel. Ára csinos aranyszegélyzett kötésben 1 frt 80 kr. — **Leányvilág** 1886. 1884—1885 kötve egy-egy 4 frt.

12–14 éves gyermekeknek.

A nagy világ. Mulattató és ismeretterjesztő olvasmányok földrajzi és természettudományi alapon. Sok fametszettel. Ára kemény csinos kötésben 1 frt 20 kr. — **Saadi Firuz keleti tündérregék.** Az arab és török regevilág gyöngyeinek irodalmunkban eddig kiadatlan gyüjteménye, öt szines képpel, diszesen kötve, ára 2 frt. — **Délszaki ég alatt.** Utazás a magas Pireneéktől a tengerig, irta Vajda Viktor. Franczia eredeti fametszvényekkel, csinos kötésben. Ára 2 forint 40 krajczár. — **Mondafüzér.** Ujdonság. Különböző népek őskorából a lovagok korából és az ujkorból a magyar ifjuság számára irta Clio. 6 szines s 40 fametszetü képpel. Ára csinos kötésben 3 frt 60.

Felnőtteknek.

Magyar általános levelező és házi titkár. Gyakorlati útmutatás a különben előforduló családi és más levelek, kereskedelmi és üzleti fogalmazványok és folyamodványok helyes szerkesztésére, számos példával felvilágositva, szerkesztette Knorr Alajos. Ára diszes vászonkötésben frt 5.20.

Védjegy.

Máriaczelli gyomorcseppek.

Jeles hatású szer a gyomor minden betegségeiben és fölülmulhatatlan étvágyhiány, gyomor-gyengeség, rosszszagu lehellet, szelek, savanyu felböfögés, kólika, gyomorhurut, gyomorégés, húgykőképződés, túlságos nyálkaképződés, sárgaság, undor és hányás, ha az a gyomorból ered, gyomorgörcs, székszorulat, a gyomornak túlterhelése étel és ital által, giliszta, lép- és májbetegség és aranyérnél.

Egy üvegcse ára használati utasitással 35 kr.

Kapható minden gyógyszertárban. 2262

Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, király-utcza 12. szám.

Óvás! A valódi máriaczelli cseppek sokféleképen hamisittatnak és utánoztatnak. — **A valódiság jeléül** minden palaczk vörös, **fönnebbi védjegygyel** ellátott csomagolásban legyen, s a szintén minden palaczkhoz mellékelt **használati utasitáson** rajta kell hogy legyen, miszerint az Gusek Henrik nyomdájában, Kremsierben nyomatott.

Központi szétküldési raktár:
Brady Károly „az őrangyalhoz" czimzett gyógyszertárában Kremsierben, (Morvaország).

EGY ANGOL BÁBU 1 FRT.

HINDE SZABADÉKJA

UTI BÖRÖNDDEL ÉS TELJES FÖLSZERELÉSSEL 30 db. MINDEN FELVEHETŐ S LEVETHETŐ. 30 db.

Utczai öltözetek és legujabb divatu kalapokkal, éji öltönyökkel, kötények, mindenféle fehérnemű (ingek, nadrágocskák), gallérok, játékszerek, kézimunkák s egy könyvvel, a kis utazónő életrajzával. —

Mind együttvéve csak 1 frt.

1 frt 20 kr. postajegyekbeni vagy posta-utalvány melletti előlege beküldése után bérmentesen megküldi **Hirschler Ferencz** Bécs I., Am Gestade Nr. 4, vagy **Hinde & Son** által Birminghamben, Angliában. — *A megrendelő neve és lakása világosan irandó.*

FONTOS MINDENKINEK!

A Conkling Manufacturing Company részvénytársaság Birminghamben, Angolországban, a külföldi postacsomagoknál jelentékeny árszabály-alábbszállítása következtében szétküldi az ő világhirü remontoir-óráit még egyenkint is Európa bármely helységébe bérmentve és vámmentesen, minden terhes formaságok nélkül a czimzett részére közvetlen a házba szállitva, következő árak mellett. Mint különlegességet gyártunk remontoir-órákat (kulcs nélkül, kivülről felhuzandó). A kulcsnélküli gépezet az óráknál az ujkor legpraktikusabb és legjelentékenyebb találmányai közé tartozik. A kulcs alkalmatlan előkeresése helyett az óra kivülről felhuzatik. A fedelét tehát nem kell kinyitni, nem hatol por bele, az olaj el nem párolog, a rugany el nem törhet és az órára nem szükséges javitásra a tizedrészét költeni, mint az elavult rendszernél.

	Forint
LEGJOBB EZÜST, másodpercz-mutatóval, erős, szépen gravirozott fedéllel, kristály-üveg	9.—
« kettős fedéllel	12.—
18 kar. ARANY, lapos kristály-üveggel, sima fedéllel, monogrammal, czimerrel, vagy elegánsan gravirozott diszitéssel	20.—
—kis alaku, hölgyeknek	
—nagy alaku, uraknak	23.—
« —erős kettős fedelü, 13 rubis, kitünő és szolid óra	30.—
— kis alaku, hölgyeknek	
—nagy alaku, uraknak	35.—
« *Royal Chronograph,* ¼ másodperczmutatóval, különösen erős fedelü, pompás gravirozással és kitünő munkáju (oly óra, mely kereskedők által 120 frtért adatik el)	50.—
« —ugyanazon óra, kettős aranyfedelü (nyitott számlap helyett)	72.—
« *Imperial naptár-chronometer,* a hónapot, a hét napját, a keltet mutatva, ¼ másodpercz-mutatóval a középen, 3 különösen erős fedelü a legpompásabb és legelőkelőbb óra, a mely csak gyártatik és mely kereskedők által soha 250 frton alól el nem adatik	90.—

Bérmentve és vámmentesen mindenüvé elküldetik. Monogrammok, czimerek stb. izlésteljesen bevésve 1 frt.

Az angol órák a világ legjobb óráinak vannak elismerve és a svájczi órák ellenében, a mi a pontosságot, szolid jó munkát és tartósságot illeti, feltétlen előnyben részesitendők. A közvetlen megrendelés 50% megtakaritást nyujt, mert az órakereskedők maguk nem készitenek órákat, hanem innen hozatják azokat és aránytalanul nagy hasznot kérnek. Nem bocsátunk közzé lármás hirdetéseket, nem adunk gyártmányokat «félig ingyen, vagy az előállitási áron alul». — Ezt senki sem teheti! hanem a t. cz. közönség helyes itéletében bizunk és gyárunk ismert hirnevében, melyet 32 év óta reálitás és lelkiismeretes kiszolgáltatás által magunknak szereztünk. Mi csak a legjobb ezüstöt használjuk és kizárólag 13 karátos aranyat és az összes eladásra szánt órák biztosan szabályozva elegáns Marocco-dobozokba vannak csomagolva, s az azonnali használatra készek. Egy biztositéki levél, mely 3 évre szól mellékelve van és minden javitást az órának bérmentes beküldése mellett, ezen idő alatt ingyen elvállalunk. A gondos és reális kiszolgáltatás biztositékául gyártmányunkat 3 havi próbaidőre adjuk, azaz a vevőnek joga van ezen időn belül azon esetre, ha a vett tárgy teljes és feltétlen megelégedésére nem vált volna be, azt a vételár visszafizetése mellett minden levonás nélkül visszaküldeni. Minden ország pénzjegye vagy postajegyei a fizetésre felhasználtatnak vagy az összeg postautalványnyal is küldhető. Minden megrendelés még a legkisebb is, ugyanazon gondossággal még a megérkezés napján eszközöltetik és 4 nap alatt a megrendelőnek birtokában van.

Tessék czimezni:

Conkling Manufacturing Company
55, Alma Str., Birmingham, Angolországban.

Ügynökségek és bizományi raktárak igen kedvező feltételek mellett felállittatnak. 308

endkivül leszállitott árak! **Karácsonyi vásár** Rendkivül leszállitott árak!

Bolgár fökötö.

Guttmann Zsigmond

a „Csipkekirályné"-hez,

csipke-, himzés-, függöny- és divatáru-kereskedése,

BUDAPEST, IV. kerület, váczi utcza 25-ik szám alatt.

Ajánlja a legnagyobb UJDONSÁGOKAT a következő czikkekből:

Jersey-TRICOT-derekak 2 frt 50 kr.-tól kezdve, **TRICOT-fiu-öltözetek** 4 frttól kezdve, **TRICOT-gyermek-ruhácskák** 2 frt 20 kr.-tól kezdve, **Berlini kendök, Fantasie- és zsenilia-kendök, Pellerin, szinházi kendök és fökötök, shawlok, echarpok** a legujabb kivitelben, **csipke-kendök, Plastron, jabots, fátyolok, paszománt-diszitések, nyak- és divat-szalagok, rüche-ök és nyakravaló csikok, csipkék, csipkekelmék, himzések** ismeretes jó minőségben, rendkivül olcsó, de szabott árakon.

UJDONSÁG: bolgár fökötö, mint a képen, gyöngydiszitéssel, drbja 3 frt minden szinben.

Minták, rajzok bérmentve. — Meg nem felelő készséggel kicseréltetik.

Folytonosan érkező ujdonságok a karácsonyi piaczra.

endkivül leszállitott árak! **Minden vasárnap maradékok eladása!** Rendkivül leszállitott árak!

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára **Szelinski György** cs. kir. egyetemi könyvárusnál, Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

GYERMEKÉLET

KLEINMICHEL J. RAJZAIHOZ

a verseket irták és átdolgozták

SZÁSZ KÁROLY ÉS VARGHA GYULA.

34 nagy színnyomatú képpel.

Ára színes borítékba kötve 3 forint.

JÓ GYERMEKEK KÖNYVE

THUMANN PÁL RAJZAIHOZ

a verseket irták és átdolgozták

SZÁSZ KÁROLY ÉS VARGHA GYULA.

48 nagy színnyomatú képpel.

Ára színes borítékba kötve 3 forint 60 kr.

!Kerepesi bazár!

az udvarban levő játékáruosztály valamint a hozzá tartozó helyiségekben dús választék a legolcsóbb, valamint legfinomabb játékárukban, az ismert czégnél

Késmárky és Illés

KINCSEM-SORSJEGYEK 3031

à 1 frt 11 sorsjegy csak 10 frt

Főnyeremény készpénzben

50.000 frt

Kapható a fő elárusitásban

LŐRY J. bank- és váltó-üzletében

a «Magyar Mercur» kiadóhivatala

Budapest, Hatvani-utcza 17. sz. a.

Nélkülözhetetlen sorsjegybirtokosok, tőkepénzesek, spekulánsok, takarékpénztárak, letéti és árvaszéki hivatalok számára a «MAGYAR MERCUR» hiteles sorsolási tudósító és pénzügyi szakirat. Előfizetési ára egész évre csak 2 frt.

Ma

gyar Háziasszony» háztartási és szépirodalmi hetilapnak előfizetési ára:
egész évre frt 6.—
félévre « 3.—
negyedévre « 1.50
«Mutatványszámok, kivánatra ingyen és bérm. küldetnek.»
A «Magyar Háziasszony» kiadóhivatala Budapesten, V. nagy-korona-utcza 20. szám.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest egyetem-utcza 4.)

52-IK SZÁM. 1886. BUDAPEST, DECZEMBER 26. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 •
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

KARÁCSONYI KÉPEINKHEZ.

Szász Károly alábbi költeménye elég magyarázatot ad ugyan karácsonyi képeinkhez, de álljon itt azért rólok prózában is nehány szó. A Krisztus születését, a betlehemi éjszakát ábrázoló kép, első jelentőségben — a Murilloé. A ki ettől a mestertől valaha egy képet látott, s láthat nem egyet a mi országos (Esterházy) képtárunkban is, az hajlandó lesz igazat adni azoknak, a kik Murillót, a spanyol festőt, mindjárt Rafael után s valamennyi más, olasz és nem olasz festő elébe helyezik. Emlékezzenek olvasóink az ő szent családjára az országos képtárban.

Spanyolországban jóval később jutott virágzásra a szent festészet, mint Olaszországban, mert tetőpontját csak a XVII. század közepén érte el Murillóban. Murillo (Bartolomeo Esteban) a nép gyermeke volt s a nép festője maradt. Egyaránt tudta festeni a szevillai rongyos utcza-gyerekeket s a kegyes szerzeteseket, kiknek társaságában gyakorolta jótékonyságát és a mennyei angyalokat, kik dicsénekeiket zengik a magasságban; mert ő oly alázatos, jószivü s őszintén hivő volt lelkében, a mily nagy művész lángesze által s egész éltében dolgozva, becsületes szegénységben halt meg, a szegények közt osztván ki keresményét. Közte s hires vetélytársa, Velasquez közt ezt a különbséget tette egy szellemes mübiráló: Velasquezt némelyek bámulták, Murillót mindenki szerette.

Képe, mely előttünk áll — az eredeti után készült metszetben — «A pásztorok imádása» — a madridi muzeum egyik főkincse. Oly szeretettel, oly gyöngéden s mégis oly önállósággal és erővel kezeli tárgyát, mintha ő festené először a betlehemi istálló belsejét, melyet annyi nagy művész festett már előtte. Metsző nem adhatja vissza, meg sem közelítheti a színek melegségét s üde báját, mely e képen elömlik. A fény és a szin mélysége a legtisztább érzés édességével vegyül rajta. A vén juhász oly természetesen s durvaságában is oly megragadó áhitattal térdel a világ most született fejedelme előtt — s a gyermek mennyei fényben uszó ártatlansága és a fölé hajló anya arczán az égi és földi öröm vegyülete — mind oly igaz, oly megható, minden tulzás nélkül.

Nem oly mestermű mint Murillóé, de szintén megkapó rajz a másik *karácsonyéji kép*, a fény és sötét vegyületével. Fenn az angyalok kara, hegedü-, hárfa-, trombitakisérettel, égi fénytől környezve, lenn a sötétben ülő világ, a föld jeleneteivel. S itt az evangelium két külön jelenetét látjuk, eredeti felfogással, összefogva: az angyali jelentés által az örömhir tudatára ébredő pásztorokat s a csillag által Betlehem felé vezetett keleti bölcseket. A kép szerencsésen egyesíti a kettőt s egy hangulatba olvasztja őket,

KARÁCSONY. — VÁGÓ PÁL RAJZA.